

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 344
Субота, 2 август 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ОХ... МОЈА РУКА!

НЕ ПЛАШИ СЕ, АРМОНЕ! ПРОКИ ЋЕ!

ПОГЛЕДАЈТЕ! У ТОЈ РУЦИ ДРЖАО ЈЕ ЧВРСТО ОТИСНУТ ОВАЈ КАМЕН... НИЈЕ МОГАО ДА ГА ПУСТИ, КАО ДА ЈЕ КАКВА ЕЛЕКТРИЧНА ЖИЦА С ВИСОКИМ НАПОНОМ! МОЖДА ЈЕ РАДИО-АКТИВАН!

РУКА МУ ЈЕ МАЛО ОПРВЕ-НА! ЧУДНО!

А ТО ВРЕМЕ, НА ДРУГОМ КРАЈУ НАСЕЉА ...

ЈЕСИ ЛИ УЧИНИО ШТО ТИ ЈЕ НАРЕ-ЂЕНО! ХА-НАНЕ!

ЈЕСАМ... ПОМОЉУ ЛАЖНЕ ПОРУ-КЕ ОДМАМИЛИ СМО ДЕЦУ С ЛЕТЕЌЕГ БРОДА! САД ГА НИКО НЕ ЧУВА!

НА БРОДУ НИКОГ НЕМА! ДЕЧАЦИ СУ ОТИШЛИ!

САМО ДА НАЂЕМО ОНО ШТО ТРАЖИМО!

АХА! ЕВО ОРУЖЈА КОЈЕ БАЦА ПРО-МОВЕ!

ГЛУПАЦИ! ЗАБОРАВИ-ЛИ СУ НА ОПРЕЗНОСТ.

ОВО ОРУЖЈЕ ДОНЕЛО ЈЕ МОК ЈУДИМА СА ЗЕМЉЕ! НА ЗОРАНУ ОПЕТ ВЛАДА БЛАГО-СТАЊЕ ... НАМА ЋЕ ОРУЖЈЕ ДОНЕТИ-БОГАТСТВО!

СИЛА СИ, МОКО!

УЗЕЋЕМО И ЊИ-ХОВЕ ОГРТАЦЕ! КО-РИСТИЋЕ НАМ ЗА НАШЕ НАПАДЕ!

ВЕОМА МУДРО, МОКО! ВИДЕЋЕМО ДОКАЕ ЋЕ ОВИ ГЛУПИ СЕЉАЦИ СЛУШАТИ ТЕ СТРАНЦЕ! ХАХАХА!

ТОГ ИСТОГ ДАНА, ТЕРАО ЈЕ ЈЕДАН ТРГОВАЦ СВОЈУ РОБУ НА ТРГ У ГРАДУ. КАД...

СТОЈ, ДЕБЕЉАКО! ДОСТА СИ СЕ ВОЗМО!

У ОВОМ БРОЈУ:

- ПОСЛЕ ТРЕ-ТЕГ ЗВОНА...
- ХАШИ КАЛФА
- ДИРИГЕНТ ОД ДЕСЕТЕ ГОДИНЕ
- ПУСТИЊСКИ АЛПИНИСТА
- СТРИПОВИ: Биш челик, Паја, Мики, Флаш Гордон, Бим и Бум, 7 патуљака и ешпица, Тома хавк и Вучко.

ПОСЛЕ ТРЕЋЕГ УДАРА

налази грдно злато брзо се рашчупа по Холандији. Годину и по дана рибари из ближе и даље околине скупљали су с брода „златну жетву“, од које су две трећине давали владиним чиновницима. На тај начин је с „Лутајна“ било извучено нешто више од 80.000 фунти стерлинга у облику златних полуга, пијастера, лујдора и твишеја. Али, сваки даном фрегата је све дубље пропадала у меко дно да би најзад потпуно нестала под дебелим слојем песка.

„Златне фрегате“ људи су се поново сетили тек после петнаест година кад се у Европи угасио пожар Наполеонових ратова. Године 1814 у Холандији је основана експедиција чији су чланови пуних четрдесет година повремено „обилазили“ потонули брод. За то време Холанђани су успели да извуку из његове утробе још око 40.000 фунти стерлинга и бродско звоно, оно исто које данас у великој сали „Лојда“ објављује судбину осигураних бродова.

Следећи покушај да се златни товар извуче с „Лутејна“ предузет је 1900 године, али без икаквог успеха: фрегата је некуд тајанствено ишчезла. Тек у мају 1911, енглески капетан Гарднер, одличан познавалац подводних струја, успео је да установи куда су оне однеде брод, који је у то време био сахрањен под слојем песка дебелом девет метара. Песак је уклоњен и гњурци су прегли на посао. Свако спуштање под воду доносило је понешто ново: сад топ, сад лангет или златан новац. Најзад су подводни истраживачи успели да се пробрју до бродске ризнице у којој се налазило про златних полуга и новца. Али, наступиле су јесење буре и посао је морао бити прекинут пре но што су гњурци продрли у ризницу.

„Искористивши“ тај прекид у радovima, брод је променио „адресу“ и поново се замаскирао дебелим слојем песка. Остатак блага с „Лутејна“ остао је и даље на дну мора.

Холанђани намеравају да ове године предузму још једну, десету по реду, експедицију за вађење злата с „Лутејна“. Према изјави главног инжењера те експедиције Ван Цинена, овај покушај биће истовремено и посудања.

Дуго очекивани успех

— Јесте ли чули? Страшна несрећа! „Сена“ налетела на „Египат“ и потопила га!
— Пет тона злата на дну мора у близини светионика Армен!

Тих мајских дана 1922 године, у свим лондонским обалским крчмама у које су се стизали беспослени морнари, бродовласници и авантуристи ових врста и народности, причало се само о трагичном судару фран-

ЗВОНА

цуског пароброда „Сена“ и енглеског брода „Египат“. И док су једни оплакивали судбину настрадалих, други су већ ковали планове како би се докопали злата и сребра из потонулог „Египта“.

Тачна подводна „адреса“ није била позната. Према координатама које је „Египат“ послао заједно с позивом у помоћ, могло се претпоставити да је брод потонуо 25 миља далеко од рта Финкстера, у Бискајском Заливу, где је дубина износила око 120 метара. За оно време то је била огромна дубина на којој тадашњи гњурци са својим меким скафандрима нису могли да раде. Због тога није ни чудо што прве три године ниједна европска компанија за спасавање потонулих бродова није ни покушала да дође до „египатског блага“.

Тек 1925 године предузети су први покушаји. Најпре Швеђани, а затим Французи, Енглези и Холанђани стали су дубоководним дрљачама да претражу-

ју дно Бискајског Залива. Међутим, у том делу Атлантика лежи много потонулих бродова и погодити који је од њих „Египат“ није било нимало лако.

Најзад, 1928 године, италијанска компанија „Сорина“ предузела је тражење „Египта“, и то тек пошто је склопила уговор с немачким инжењерима Санбергом и Суанбурниером који су имали патент за израду подводне опреме од чврстог материјала. Италијани су се показали мудрији од својих претходника. Израчунавши да је висина палубе „Египта“ изно-

ПЕВАЧИ — АТЛЕТЕ О КОЈИМА СЕ МАЛО ЗНА

Резултати засновани на проучавањима неколико француских стручњака, показују да професионални певачи троше при певању исто толико енергије као атлети при трчању, дизању терета, скакању и слично. Једна примadona која отпева главну арију Тоске изврши исти физички напор као пливач на двадесетметарској стази. Певач који отпева целу улогу у некој од Багерових опера које трају четири до пет часова троши енергију колико и атлета у кросу дугом десет километара.

сила више од десет метара, они су израдили специјалну дрљачу чији се доњи крај није вукао по дну, већ је клизио кроз воду на одређеној висини. На тај начин дрљача је пропуншала мање потонуле бродове, што је знатно олакшавало рад. Дуго очекивани успех дошао је тек после две године. Спустивши се у нарочито дубинском скафандру, гњурци Барчелини угледао је на боку једног брода полуистрвен натпис „Египат“.

Тако је успешно завршен први део подухвата. Али, како да сад дође до злата које се налазило у бетонираним сефова поштанског бродског одељења? После дугих саветовања било је одлучено да се за то искористе пловачке дизалице и експлозивне мине. На дно мора, у специјалној челичној комори, спуштен је гњурци-осматрач. Према његовим изјављеним, која је давала телефоном, помоћу пловачких дизалица распореване су мине, а после експлозије уклањани откинути делови бродске конструкције.

Крајем септембра време се погоршало и радови су били прекинути. У јуну издуће године из „кашике-дизалице“ испао је први златни соверен: нађен је улаз у ризницу „Египта“. Све у свему Италијани су из потонулог брода извукли злата и сребра у вредности од преко 100.000 фунти стерлинга.

Ту је, али недоступно...

Драго камење, златне полуге и сребрни новац који је у својој ризници носио енглески једрањак „Гросвенор“ леже заједно с потонулим бродом на прилично малој дубини, тридесетак метара далеко од југозападне обале крајњег југа афричког континента. Ниједно подводно скровиште с благом није изазвало толико маштања, а и покушаја да се до њега дође.

„Гросвенор“ је настрадао 1782 године кривцом капетана Коксона. Запавши у густу мауту, брод је скренуо с пута и нашао се у непосредној близини обале. Кад је осматрач с јарбола известио да види како таласи ударају о хриди, капетан му није поверовао. Једрањак је налетео на подводно стезе, разбио се и потонуо. После неколико недеља, неколицина морнара који су се неким чудом спасли стигли су до

них седам дана да пређе раздаљину од петнаест километара. То показује да је он врло споро наступао и да је штетео енергију својих људи. После муњевите победе, Пизаро је провео пуних десет месеци у Кајамарки, да би се његови људи привикли на живот у планинама. Кад је затим кренуо ка престоници Куску, водио је своју војску преко најнижих превоја, избегавајући стално веће висине. Тек после неколико година, када су се Шпанци већ навикли на живот у висинама, водио их је и у највише пределе.

Несуђени конквистадор Педро де Алвардо показао је својим походом на Кито у Еквадору шта све може да се догоди људима кад нису привикнути на висине: изгубио је четвртину људства и већи број коња.

Алвардо није имао у виду да ће услед велике висине напредовање бити успорено, због чега ће његови људи бити дужи времена изложени зими. Ово повлачи и већу потребу за јелом па су и намирнице брже утрошене. Тако је висина била само основни узрок, а смрзавање и глад последице овога.

Рта Добре Наде и испричали шта се збило.

Од тога дана настао је прави лов на злато које се налазило у броду. Али, показало се да наћи потонули „Гросвенор“ није било нимало лако. Неколико златних новчића, нађених у пукотинама стења, били су једина награда „ловцима“.

Године 1842, енглески адмиралитет организовао је специјалну експедицију и уз помоћ гњурца нађена је олупина брода, засута песком и укљештена између две подводне стене. Малајци су као од шале савладали дубину од шест метара, али у брод нису могли да продрју јер су шарке на вратима и околним бродским окнима биле толико зарђале да се нису могле покренути. Поред тога, и сама унутрашњост брода била је засута песком. Адмиралски експедициони брод шлонио је и пловно око подводног скровишта с благом и — најзад отпловио правних руку.

Године 1905 група авантуриста организовао је Синдикат за проналажење „Гросвенора“. Али, у то време нико више није тачно памтио где лежи настрадали енглески једрањак. Трагање се отегло, синдикату се журило да што пре дође до злата, тако да се радило и за време непогода. Брод је најзад нађен, али уз велику жртву: настрадао је један од најбољих гњурца.

Јаке подводне струје стално су засипале брод песком. Биле су употребљене и дизалице и црпке за песак, али се у брод није могло продети. Тринаест топова и око 300 златника — то је било све што се могло отети од стихије. Најзад, испрцала су се материјална средства и синдикат се распао.

Тај неуспех као да је још више распалио машту ловаца на злато. Године 1921 образовано је ново друштво са још звучнијим именом: Синдикат за лов на благо „Гросвенора“.

Изјавивши поуку из неуспелих покушаја претходних експедиција, руководилац радова инжењер Вебстер одлучио је да у брод не продре одозго, већ одоздо, кроз тунел пробијен од обале до места где се брод налазио.

Првих четрдесет метара тунела пробијено је укосом, под углом од 45 степени. Нашавши се испод морског дна, градитељи су стали да копају вододуран тунел који је водио у правцу брода.

Кад је до „Гросвенора“ остало још свега десет метара, нађене су две непромочиве коморе кроз које су гњурци имали да продрју у потонули брод. Вебстер је замислио да у те коморе пребаци нађено злато. Остало је још да се помоћу сврдла одреди тачан положај брода и да се експлозивом разнесе преосталих десет метара каменог зида. Али, збило се нешто непредвиђено: експлозија се догодила на сасвим другом месту и — разнела Синдикат за лов на благо „Гросвенора“.

То благо и данас лежи крај обале Африке, на дохват руке, а ипак недоступно.

На Антарктику минус 81,4°

У совјетској метеоролошкој станици Исток, на Антарктику, регистрована је најнижа температура која је досад уопште измерена на Земљи: минус 81,4 степена. Хладни талас био је праћен снегом и ветром брзине седам метара у секунду.

Централна дворана енглеског осигуравајућег друштва „Лојд“ препуна је света. Старо бродско звоно окачено о зид мучко одбија један удар. Сопственици осигураних бродова, који седе у последњим редовима, напрегнуто ослушкују. Још један удар. Напрегнутост расте. Да ли ће звоно одзвонити и трећи пут? Да, одјекује и трећи удар који се разлеже по сали као тужна погребна звоњава. По традиционалној звучној сигнализацији, један удар звона значи да о броду нема никаквог извештаја, два — срећно је стигло у луку, а три да је брод осигуран код „Лојда“ — настрадао.

Власник брода, добивши нареду у виду премије за осигурање, у већини случајева не интересује се више за изгубљени брод. Осигуравајуће друштво такође није заинтересовано за спасавање настрадаог брода и свој губитак покрива на рачун других крупних послова осигурања.

Али, судбина самог брода не завршава се увек трећим ударом звона којим је објављена његова пропаст. Често се догађа баш супротно — да брод постане интересантан тек пошто је потонуо. То се, разуме се, догађа у случају ако је брод однео са собом на дно мора какав драгоцен терет: злато, сребро или драго камење.

„Злато у води не рђа и његов сјај који не тамни узбуђује крв и расплаљује машту свих оних који жуде за тим да се брзо обогате“.

Извлачењем блага из потонулих бродова не баве се само појединци, већ и крупне фирме, па чак и државе. Тако је, на пример, 1950 године једна јапанска фирма откупила од Аустралије право на извлачење америчког брода „Пери“ у чијој су се утроби у тренутку несреће налазиле златне полуге у вредности од 350.000 фунти. Исте године Енглеска је од Италије добила концесију за вађење 17 каравела које су, 1702, потонуле с теретом злата и сребра у вредности од 27 милиона фунти стерлинга.

„Лутајна“ покушава да се сакрије

Деветог октобра 1793, фрегата енглеске краљевске морнарице „Лутајна“, под командом капетана Скенера, напустила је Јармут и узела курс за Хамбург. Брод је носио златне полуге и новац у износу од милион и 175 хиљада фунти стерлинга.

Осамнаест часова после напуштања Јармута брод је захватила страховита бура. Покуда је дала све од себе да би брод извела на отворено море, али стихија је била јача од њихових напора. „Лутајна“ је бачен на подводни спруд при улазу у залив Зојлер и потонуо заједно са свим путницима.

Холандија, која се налазила у рату са Енглеском, искористила је случај што је брод потонуо у њеним водама и прогласила га својом сопственошћу. Прича о томе да се на броду, чији се један бок могао да види за време осеке,

Најлакши

Како пише лист „Труд“, мошековска фабрика аутомобила „Горки“ пустила је на тржиште једна кова мала кола за две особе. Каросерија им је од несломљивог стакла, а укупна тежина аутомобила износи свега 41 килограм.

ЧОВЕК И ВИСИНЕ

Од свих прилагођавања која су морала да се изврше у човековом организму, вероватно су најтежа била она, иако вршена током стотина и хиљада година, код становника највиших крајева на свету. На четири пет хиљада метара над морском површином ваздух садржи само две трећине или чак само половино кисеоника. А довољна количина кисеоника мора да се уноси у човеков организам. На који начин? Свакоме ко види Индијанце, становнике високих

насеља у Андима, пада у очи развијеност њиховог грудног коша. Прегледи су показали да су и плућа тих Индијанаца много већег капацитета него плућа људи који живе у низинама. Осим тога они имају и за четрдесет посто више крви — већи број црвених крвних зрнаца, па према томе и више хемоглобина који везује кисеоник. Поред овога они имају и јаче срце, нижи крвни притисак, мањи раст итд.

Сва ова прилагођавања чине Индијанце са Анда способним за најтеже радове и на великим висинама. Још од времена свега 127 људи требало је пу-

шпанског освајања па све до данас рудари у планинским рудницама остали су Индијанци из околине. Сви покушаји да се они замене радницима из других крајева пропали су, јер они нису могли да издрже напоран рад под новим животним условима. Па иратови вођени у Јужној Америци показали су да војници из нижих крајева губе све битке на висинама од преко три хиљаде метара. Једини изузетак од овог правила претставља конквистадор Пизаро, који је са малим бројем људи односио победе и на великим висинама. Тајна његових успеха не лежи само у бољем наоружању војника и његовим војничким и дипломатским способностима, већ и у начину како је он продирао у Анде. Руанске обале ка месту Кајајева губе све битке на висинама од преко три хиљаде метара, где се касније сукобио са владарем Инка Атахуаллом, његовој војсци од

Бржи од звука

Амерички научник др Хорас Трент тврди да је човек пробио „звучни зид“ пре више хиљада година, и то — бичем за стоку. Он је доказао да пу-

цањ који се производи помоћу бича није ударац коже о кожу, већ последица надзвучне брзине којом се креће врх бича. Звук се креће брзином од око 340 метара у секунду, а врх бича брзином од 426 метара.

Милијарда за један

Према објављеним подацима, сваки „Атлас“, велики амерички пројектил, кошта милијарду и 200 милиона динара.

Има још месца

Највећи живи сисар је плави кит, чија тежина достиже и до 150 тона. Он је већи и од било које преисториске животиње,

укључујући ту и диносаура. Примера ради, један одрасли слон могао би удобно да се смести у устима плавог кита — и још би остало слободног простора

Гвожђе под водом

Познато је да се у близини Бакуа, у СССР, петролеј црпи испод мора. У Енглеској се врше припреме за вађење каменог угља дуж морске обале. Најзад, у Норвешкој су испод једног језера откривене огромне насlage од око 10 милиона тона гвожђа. Норвежани ће предузети мере за исушивање овог језера да би се приступило вађењу руде.

Велики проналазак

Сматра се да је точак најважнији човеков проналазак из

области механике. Пронађен је пре готово пет хиљада година.

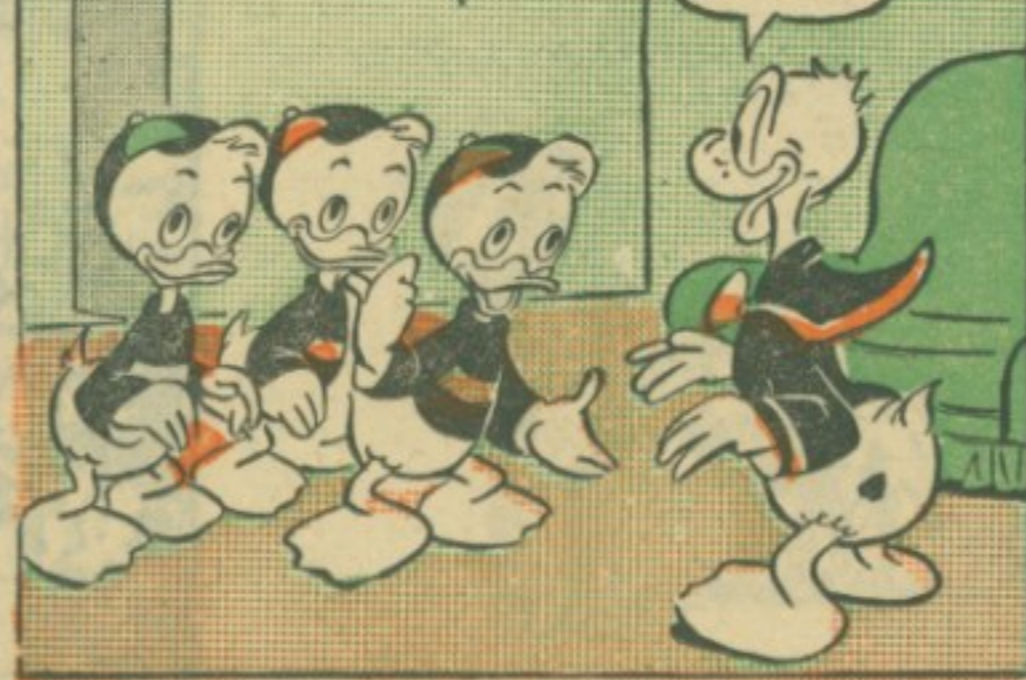
ПАЈА ПАТАК

САД ЈЕ НАЈЗГОДНИЈЕ УЈКА ПАДО!

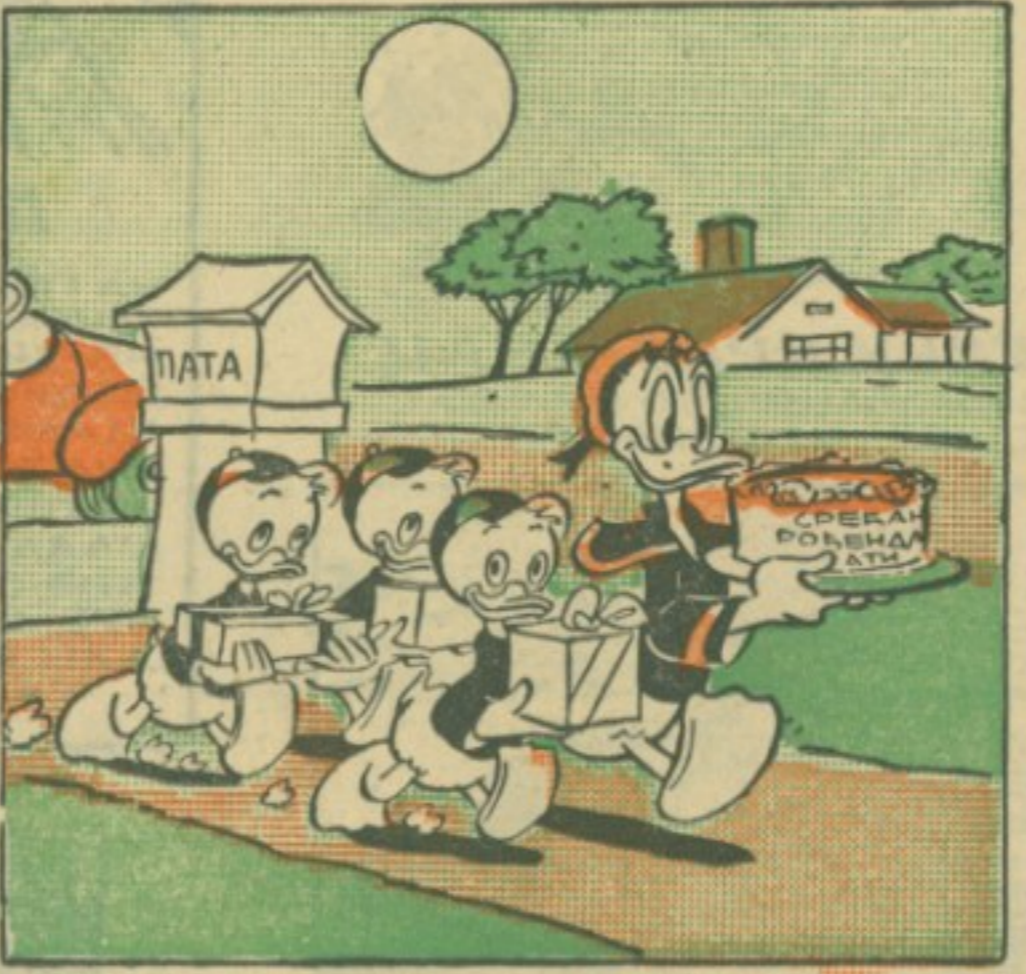
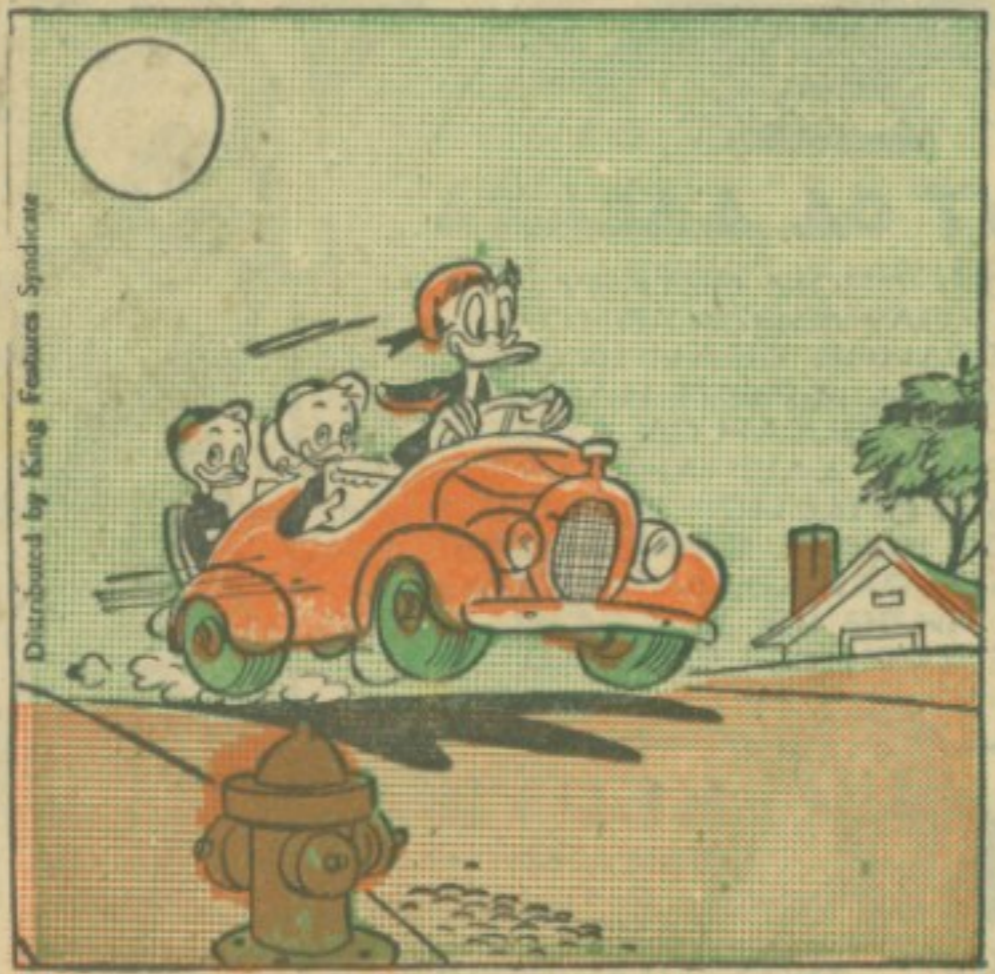
ОТИШЛА ЈЕ У ГРАД... НА НЕКУ РАСПРОДАЈУ!

ДОБРО! ОНДА ДА КРЕНЕМО!

ЈА ЋУ ПОНЕТИ ТОРТУ, А ВИ ПОКЛОНЕ!

ВАЖИ!

ЗНАО САМ... УВЕК ЗАБОРАВИ ДА ЗАТВОРИ ПРОЗОР... УСКОЧИЋЕМО КРОЗ ЊЕГА!

ТАКО! СВЕ ЈЕ СПРЕМНО! УГАСИ СВЕТЛО... МОЖЕ ВЕК ДА НАЊЕ!

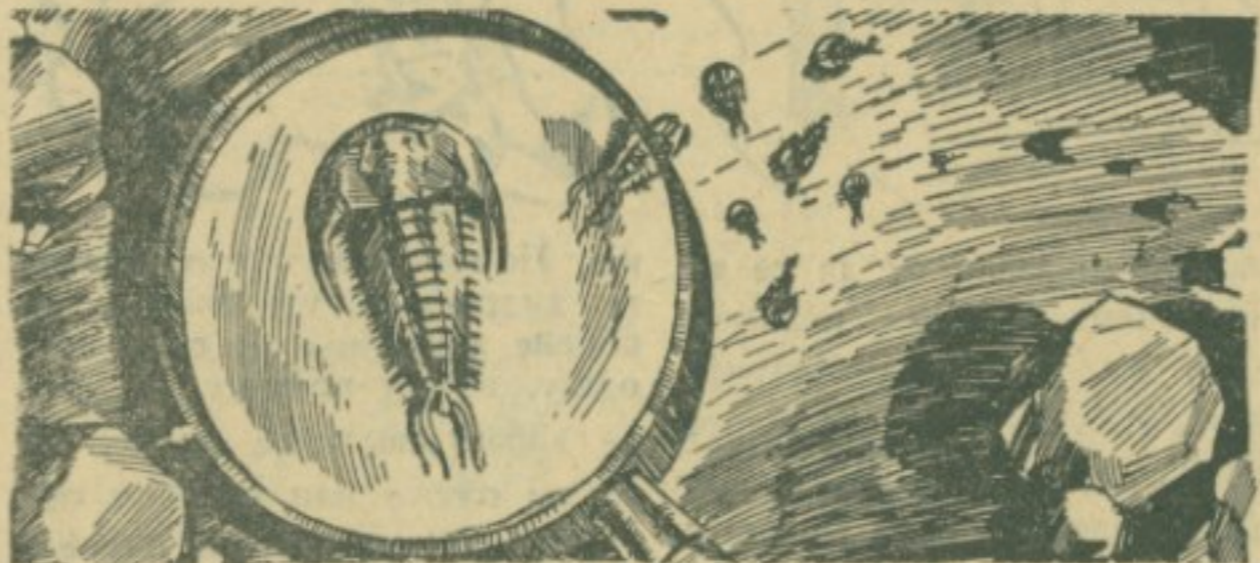
ПЕСТ... ОТКЉУЧАВА ВРАТА... БУДИ СПРЕМАН ДА УПАЛИШ СВЕТЛОСТ КАД УЂЕ!

ЕВО ВАМ САД МОГ ИЗНЕНАЂЕЊЕ! КУПИЋЕТЕ МИ ЗА РОЂЕНДАН ИСТУ ОВАКВУ ВАЗУ!

Најстарија сеоба

Сваке године у пролеће или у рано лето обавља се на северноамеричким обалама, од државе Мејн па до полуострва Јукатана у Мексику, најстарија сеоба на свету. Као да бирају најјаче племе у месецу, милиони ситних животиња пливају и вузе кроз пливач и преко влажног песка да би положили јаја. То је потковичасти рак, који је овако излазио на копно још у она времена кад на земљи не само да није било човека, већ ни многих других животиња.

Рачићи крећу сваке године из плитке воде поред обала и са ушћа река на путовање, сами или у групама. Пошто женке полаку у песак неоплођена јаја, по стотине оједном, мужјаци морају да их прате да би јаја оплодили. Јаја су ситна, зеленкаста, мека и љигава. Само из малог броја излегу се младунци, док остала пропадну; обично их поједу птице и рибе.

да би се из јаја излегли рачићи. То је обично у време следеће велике племе, кад вода опет допире до ових гнезда. Младунци потсећају на фосиле нађене у стенама, познате под именом трилобити. Због те сличности називају их трилобитским ларвама. У почетку ларва плива на леђима. Нема потребе да тражи храну, јер остаци жуманца налазе се у њеном систему за варење и пружају јој потреб-

је има на предња четири пара кракова. Једе обично ноћу. Колико потковичасти рак живи, нико не зна. Задржава се обично у близини места где се излегао. Док плива, помаже се шкргама, које тако имају двоструку функцију: извлаче кисеоник из воде и помажу му при пливању. Кисеоник се разноси кроз организам крвотоком. Крв му је плава боје.

Одакле су дошли

На основу проучавања крвних група становника пацифичких острва, неки научници су закључили да су њихови предци дошли из Азије. Други, опет, мисле да су они прешли из Јужне Америке. Али, сви се слажу у једном: да ови острв-

Недавно је утврђено да потковичасти рак може да примети ултрацрвене и ултравиолетне зраке, који су невидљиви за људско око. Може да види и поларну светлост, као пчела. Фосили показују да је потковичасти рак некад живео и у Европи, али је давно нестао. Поред овога са источних обала Северне Америке, познате су још четири врсте из предела источног Пацифика и Индијског Океана. Ако је услов за опстанак потковичастиог рака топло море, чудновато је да живи само у две тако међусобно удаљене области.

љани спадају у најбоље морепловце света.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

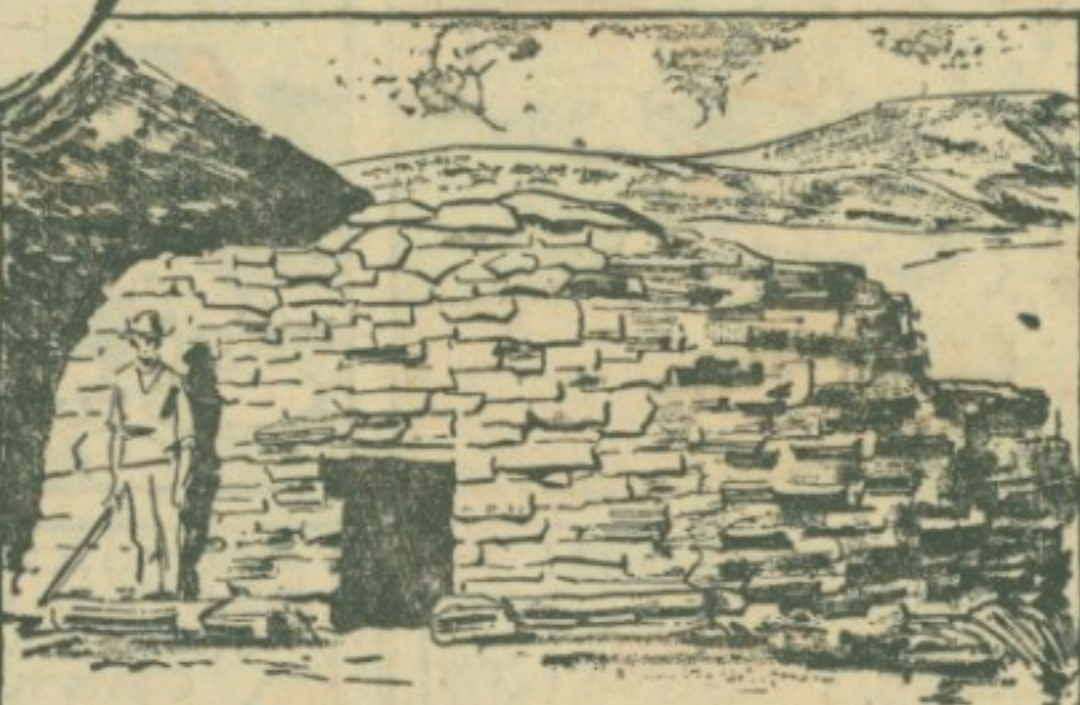
САН КОЈИ ЈЕ КОШТАО МИЛИОНЕ

ЛЕДИ ШАРЛОТУ СИМЕР
ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ ЈЕДНОМ ЗАДРЕМАЛА, УМЕСТО ДА БДИ КРАЈ ЊЕГОВЕ ПОСТЕЛЕ, КАЗНИО ЈЕ ЊЕН ОТАЦ, ВОЈВОДА ОД САМЕРСЕТА, ГЛОБОМ ОД 300 МИЛИОНА ДИНАРА

ОВЦЕ У НЕПАЛУ НОСЕ НА ЊУШКАМА КОРПЕ

МОРСКИ КРАСТАВАЦ
МОЖЕ ДА ИЗБАЦИ ЦЕО ЖЕЛУДАЦ УМЕСТО КОГА МУ ИЗРАСТЕ НОВ

ЗГРАДЕ НА БРДУ ИДА, НА КРИТУ,
ГРАДЕ СЕ ОД КАМЕНИХ БЛОКОВА И БЕЗ МАЛТЕРА КАО ШТО СУ ГРАЂЕНЕ И ПРЕ 4.000 ГОДИНА

ПУТ ОД ДАСАКА

НА ГРЕЈЕМОМ ОСТРВУ (БРИТАНКА КОЛУМБИЈА) БИО ЈЕ ПУТЕ 34 ГОДИНЕ ЈЕДИНА СПОНА ИЗМЕЂУ ТЛЕЛА И ПОРТ КЛЕМЕНСА УДАМЕНИХ ЈЕДАН ОД ДРУГОГ 22 КИЛОМЕТРА. ДАШЧАНИ ПУТ ВОДИО ЈЕ ПРЕКО ОПАСНОГ ВЛАТИШТА И МАДА СЕ ЊИМЕ ОДВИЈАЛО ВЕОМА ЖИВ САОБРАЋАЈ, ЗА ЧИТАВО ТО ВРЕМЕ НИЈЕ СЕ ДОГАО НИЈЕДАН НЕСРЕКАН СЛУЧАЈ

КЕРУША
ЦЕМСА МИРСА ИЗ СИДНЕЈА (АУСТРАЛИЈА) ОТКРИЛА ЈЕ ДВА ЗЕЧИЈА

ДВЕ ШАРГАРЕПЕ ОД КОЈИХ ЈЕ ЈЕДНА ИЗРАСТА КРОЗ ДРУГУ НАШАО ЈЕ У СВОЈОЈ БАШТИ В. ФАР ИЗ РИЧЛЕНДА, У АМЕРИЦИ

НАПОТИ-МИСТИЧКИ АУТОР У ИСТОРИЈИ

ДОКТОР ЛЕОНАРД ТУРНАЈСЕР

(1530-1571)
ЧУВЕНИ АЛЕМИЧАР СВОЈУ КЊИГУ О ТОМЕ КАКО ДА СЕ ОД ОБИЧНИХ МЕТАЛА ДОБИЈЕ ЗЛАТО ОБЈАВИО ЈЕ ИСТО ВРЕМЕНО НА 68 РАЗНИХ ЈЕЗИКА

ДУНАВСКИ БИСЕР

Невероватно! А ипак је тако: шкољке у неким мртвајма, које се стварају приликом изливања Дунава, садрже у себи бисере. То нису бисерне шкољке топлих мора већ оне

обичне какве се могу наћи у свакој реци или стајаћој води. О постанку бисера испредане су многе легенде и приче. Одлушевљени његовим дивним, меким сјајем, људи Старог века мислили су да су то капи јутарње росе пале у отворену љуштину шкољке. За песнике бисер је био симбол проливених суза које су се претвориле у драго камење. Због тога је и настало верова-

ње да бисери доносе сузе оном ко их има. Француска краљица Марија Медичи била је убеђена да је њен муж Анри IV убијен због тога што је у сну видела како су се њени бриљјанти претворили у бисере.

Данас сви знају да се бисер образује онда кад је меко тело шкољке озлеђено зрном песка или малим црвом. Покушавајући да изолује то страно тело, шкољка га покрива седефастом материјом коју луче жлезде из покожице њеног плашта. Француски научник Дибос говорио је да „најлепши бисер није ништа друго до блистав саркофаг каквог црва“.

У румунском селу Мечешу-де-Жос, у округу Крајова, могу се видети бисери набуени у речним шкољкама који имају четир до шест милиметара у пречнику. Жене у селима Ра-сту, Кириа и Дојана-Маре, у истом округу, кувају шкољке, при чему често на дну суда нађу сићушна зрна бисера којима се њихова деца радо играју. Та зрна су готово пот-

ОД СВЕГА ПОМАЛО

пуно округла и по боји различита: жућкаста или седефасто бела.

ХАДРИЈАНОВА ЛУКА

У току земљаних радова на обали Дунава у Будимпешти, под дебелим слојем земље нађени су остаци система за загревање зграда. Претпостављало се да су то делови централног грејања неког дворца — што се показало као тачно. Наиме, каснијим истраживањима утврђено је да је дворца грађен у II веку, за време римског императора Хадријана, и да је служио као резиденција намесника провинције Паноније. Даља иско-

них покушпо своје змије. Наиме, он те змије даје у најам да би преко ноћи обављале дужност паса-чуvara. Иако се у целом граду прича да змије нису отровне провалници увек устукну кад се пред њима нађу ови гмизавци дуги преко један метар. Поред тога што бране радње од незваних и нежељених „посетилаца“ змије још уништавају у њима мишеве и пацове.

РИБЕ-ЛАРМАЦИЈЕ

Подводни свет пун је звукова. Иако се до овог sazнања дошло тек недавно, већ је никла читава нова научна грана која се бави проучавањем гласова водених животи-

води шум. Морски рак не само да има звучни орган, већ и орган за примање звукова.

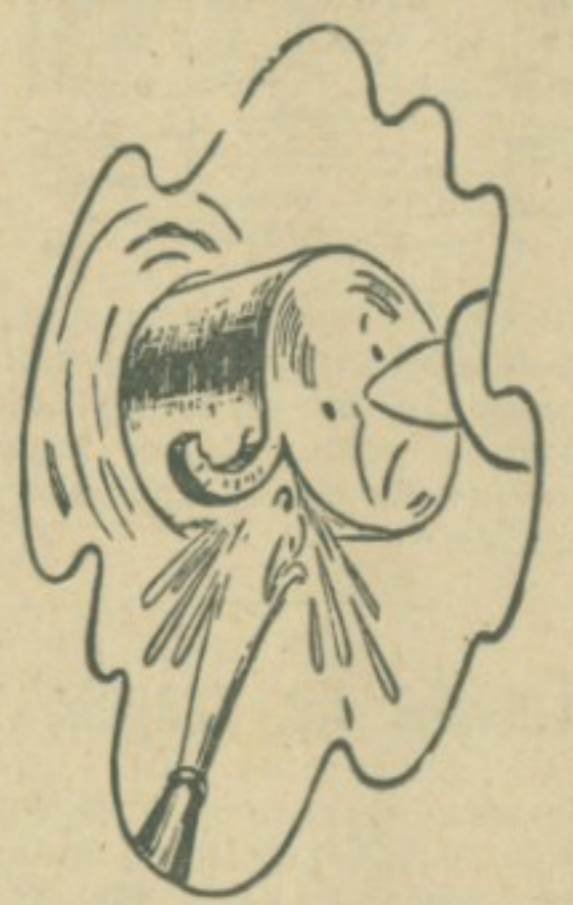
Рибе немају посебних звучних органа, али 31 породица риба (око 250 врста) може да производи различите звуке уз помоћ пловног мехура. Једна врста риба „удара у добаш“. Наиме, она испод пераја има отвор прекривен затегнутом кожом: ударајући перајима по њему, изгледа као да лупа по правом добашу. Друге рибе шкрипе или шкљоцају зубима итд.

Занимљиво је да су досад најмање проучени гласови морских сисара, мада су многи поморци често слушали реске крикове делфина и звонку писку — китова-уљешура. Неки китови-зубани производе три врсте гласова, од којих једна има учестаност од 196 хиљада херца. Риба моруна може да звикди и да мауче.

Несумњиво је да многим воденим животињама гласови служе за ултразвучну еколокацију, као што је случај и код неких других животиња: на пример слепих мишева и буљина.

ВОДЕНО ДЛЕТО

Вода обрађује метал... Ово може да изгледа невероватно, а међутим вода је стварно „способна“ да замени нож на металостругарском столу. Зато је потребно на метал упра-

вити млаз воде под веома великим притиском — до сто хиљада атмосфера.

Нови метод не само да је економичан, већ скраћује и време потребно за обраду метала. Стручњаци сматрају да ће се у блиској будућности постојеће воде обрађивати не само обојени метали, већ и челик.

Лекови у играчкама

Неколике америчке фирме за производњу лекова почеле су своје производе да пакују у флашице, које имају облик разних дечјих играчака. Пилуле се продају у флашицама које личе на пајца, слонче, куцу и друге животиње. Утврђено је да родитељи, који купују овако паковане лекове, имају мање проблема да деца попију одређене количине лека. Деца мање пружају отпор према лековима у играчкама. Амерички лекари су уложили протест код Удружења произвођача лекова и траже да се лекови и даље пакују у класичној амбалажи — тубама и флашицама.

ЕЛЕКТРИЧНИ РУЧНИ САТ

У производњи часовника велику сензацију претстављала је 1510 године појава првог целног сата. После тога часовници су стално усавршавали и недавно је једна фабрика у Форчхајму почела да производи прве ручне сатове који раде помоћу електричне струје, а да се не навијају 13 до 14 месеци. У унутрашњост сата уграђена је мала батерија као дугме која даје довољно струје да би сат могао да ради.

павања показала су да се ту, на обали Дунава, налазило једно од упоришта Хадријанове ратне и трговачке флоте. Гарнизонске зграде које су некад стајале на обали могле су да приме 500 војника. Поред тога, откопана је и камена грађевина која је служила као лучко складиште и дугачак камени мол уз који су пристајали бродови.

ЗМИЈЕ-ЧУВАРИ

Сваког јутра, пре но што трговачки центар аустралиског града Сиднеја оживи, један човек обиђе многе трговине и робне магацине — да би из-

ња. Помоћу нарочитих апарата, хидрофона, утврђено је да водене животиње не само што одају, већ и примају — чују — карактеристичне звуке. За то им служе или посебни органи, или пак органи одређени у друге сврхе.

Козица, врста десетогомних дугорепих морских ракова, одаје звук сличан пуцкању сувог грања које гори. Јачина тих звукова износи преко 30 децибела, а спектар учестаности од 200 до 15.000 херца. Код неких подврста учестаност се пење и до 100.000 херца. Козица има на пипцима избочини која, улазећи у одговарајуће удубљење, произ-

Аутомобилом — 800 км на час

Доналд Камбел, син Малколма Камбела бившег светског рекордера у брзини возње аутомобилом и моторним чамцем, одлучио је да Енглезу Џону Кобу претотме титулу најбржег возача на суву. Кобов рекорд износи 630 километара на час. Камбел је код једне енглеске фирме поручио тркачки аутомобил опремљен реактором типа Бристол од 4.000 коњских снага. Стручњаци обећавају да ће ово чудовиште на точковима постићи брзину од 800 километара на час.

УГИНУО ЗБОГ ПРОЖДРЉИВОСТИ

Љубимац миланског зоолошког врта, нилски коњ „Пино“, увек је имао добар апетит. Гутао је све што би нашао и његова тежина стално је расла тако да је после трогодишњег лењствања у зоолошком врту имао преко 1.000 килограма. Али пре извесног времена чувари су приметили да „Пино“ нерадо узима храну. Почео је да куња и ветеринари су се одмах заинтересовали за његову болест. Нису могли ништа да утврде и нилски коњ је угино. Тек онда су пронашли разлог његовој болести — прождрљивац је прогутао једну тениску лопту која му се заглавила у цревима.

С диригентском палицом од десетих година

Двадесетогодишњи Италијан Роберто Бенци сматра се данас за једног од највећих диригента света. Бенци је већ у једанаестој години дириговао оркестром од 180 чланова. Некада чудо од детета, млади диригент је за десет година своје блиставе каријере приредио 700 концерата.

Роберто је имао пет година када је његов отац на клавиру отсвирао ноту „дес“ и ухватио га: „Која је то нота?“. Мали Роберто је одговорио: „де“. Отац, такође музичар, коме је већ сметала непогрешивост његовог веома обдареног сина, саопштио му је, лажујући, да је погрешно и показао црну дирку. Дечко је хладнокрвно одговорио да дирку треба обојити бело и да ће све бити у реду. Збуњени отац је позвао стручњака и овај је утврдио да је клавираштимонван за пола тона. Отац је заиста отсвирао тон „де“ — Роберто је био у праву.

Као и сви вундеркинди Роберто је почео сазревати неорнално рано. Проговорио је већ у једанаестом месецу мада још није имао ниједног зуба у вилици. У четвртој години победно је на великом конкурс

у дириговао оркестром филхармоније Колон.

У једанаестој години Роберто диригује филхармонијом у Боготи састављеном од 180 чланова пред 4.000 слушалаца. Преко телевизије посматрало га је још 140.000 људи. Већ у дванаестој години снимно је филм „Прелудијум славе“. То је свакако аутобиографски филм о најмлађем а већ славном диригенту на свету. Директор париске Опере Комик Луј Бејд сматрао је да Роберто већ онда зна све што је потребно једном добром, искусном диригенту у педесетој години, а чувени диригент Андре Клитенс је изјавио: „То је аутентично музичко чудо, нешто што још никад нисмо видели!“

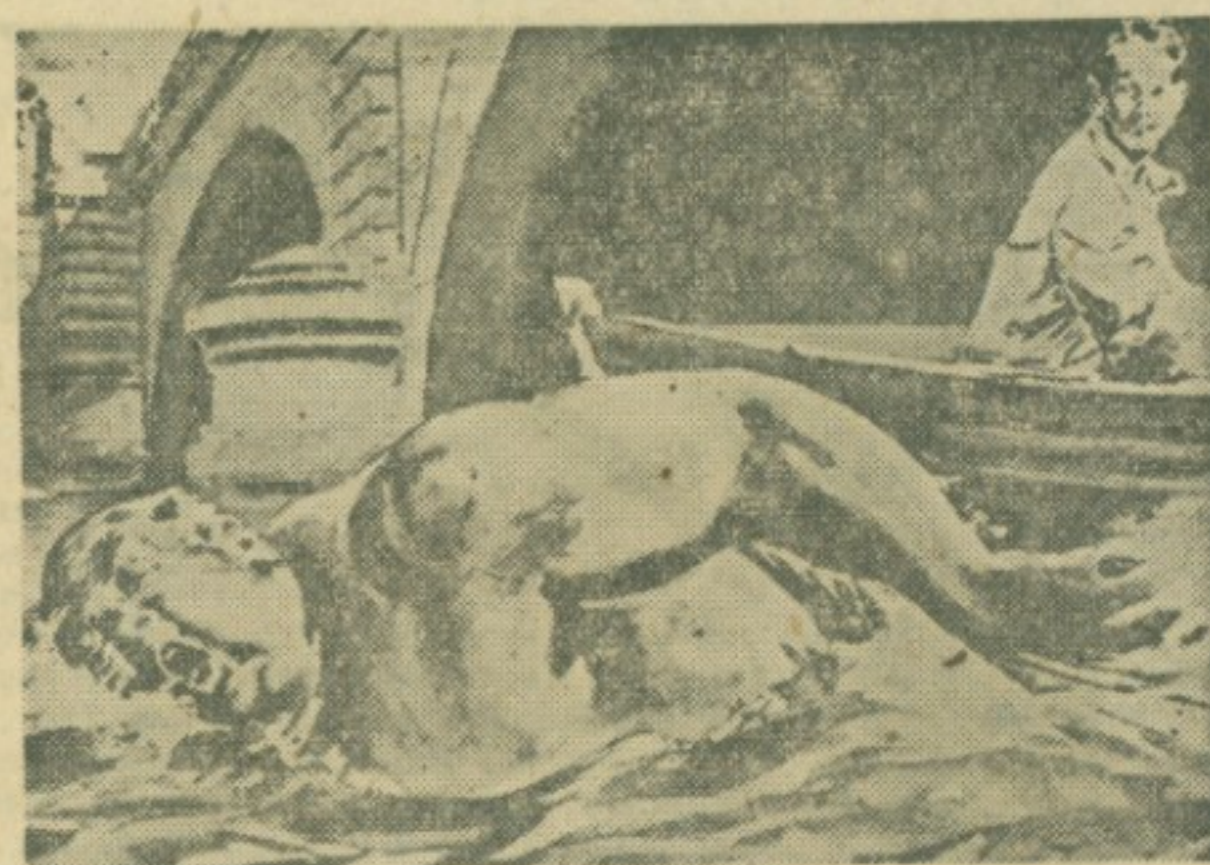
Роберто Бенци је увек био сасвим нормално дете. Његове полице су биле пуне Жил Вернових романа, а заједно са нотама и уџбеником солфеџа држао је електрични ваз, риботорпедо, макету централе Мистери Сити, млазаче авионе. На његову несрећу имао је мало времена да се игра с њима. Пре подне је шест сати свирао на разним инструментима (данас он одлично свира на свима),

после подне је спремао испите за школу а увече је дириговао оркестрима. Од своје десете године дечак је радио по девет до 11 часова дневно.

За десет година блиставе каријере Роберто Бенци је приредио 700 концерата. Зарађивао је велике суме. Снимно је два филма „Прелудијум славе“ и „Зов судбине“. Једна белгиска фирма се понудила да му до краја живота бесплатно пружи обућу а један стари колекционар му је поклонио једну од најлепших дискотека на свету.

Упркос слави и почастима којима га засипају са свих страна двадесетогодишњи диригент је врло скроман, он још вредно учи и сваког дана ручава код свог професора музике да би изгубио што мање времена. Нема га чак ни за спорт и забаву, не излази с девојкама и не иде на излете, с друговима. Роберто често каже:

— Ја немам ни тренутка времена. Морам стално да радим како бих постигао оно због чега би ми људи опростили што сам био чудо од детета. Сувинше сам рано знао много о музици, а музички стручњаци су незасити. Сада морам знати још више.

Збој наследства...

Прошле године умро је у Тирину неки Марко Понтела, бивши пуковник италијанске војске. Познат као шљивчина и веселац, он је тај глас оправдао и после смрти. Да би се нашали са својим пријатељем Банфранком Л., тримим дебеликом, оставио му је у тестаменту суму од 200.000 лира — под условом да преплива растојање између места Кастело дел Валентино и Гран Мадре ди Дио.

И поред своје гојазности и својих 67 година, Банфранко је одлучно да испуни тај услов. Али, први покушај није успео: већ после неколико стотина метара био је толико малаксао да се једва дочепао обале. То га није обесхрабрило. Данима је упорно тренирао, а онда је поново запливао Поом. Причају да је био још свеж кад је стигао до циља.

Зочибујаји Бима и Бума

Тенор прерије

По изгледу рекло би се да је ово обичан курјак. Међутим, то је којот, амерички прериски

рије или сопран пустиње. Изванредно је широка скала звучних модулатија које излазе из грла ове плашљиве звери, која никад не напада човека, него се задовољава овцама, кокошкама и другим малим животињама. Дуго завијање, грохотан смех, жалосни крици налик на плач, жесток лавез, тихо звижење — све је то само део богатог звучног репертоара којим он изражава глад, жеђ, страх, радост, наклоност, непријатељство и друга осећања. Домораци то „разумеју“ и за сваки којотов крик умеју да кажу шта значи. Тарде чак да на основу његове „песме“ могу да предвиде и какво ће време бити.

Кишбран-грејалица

вук, око кога је машта Индијанаца и мексиканских пеона вековима испредале легенде и приче. Већ и само његово име је врло старо: дали су му га староседеоци Мексика. Но за овако велику популарност којот има да захвали углавном свом необичном гласу, због кога га често зову тенор пре-

Један амстердамски инжењер патентирао је недавно веома практичан и необичан изум: кишбран у чијој се дршци налази батерија за загревање која око особе која га носи шири пријатну топлоту. Топлота коју кишбран-грејалица зрачи прилично је јака тако да у случају слабије кише околне кишне катин уопште и не стигну до земље, већ се претворе у пару.

ВАСОСЛАВ ХАШЕК

Бувљени циркус

Сдео сам с Местеком на клупи у парку на Карловом тргу. Местек, власник бувљег циркуса, био је јако потиштен. Дошао је до убеђења да се буве не даду дресирати. Ствар је била у томе што је пре кратког времена његов циркус претрпео катастрофу. Неком пијаном господину пала је на памет фиксирају да је све то „швиндл“. Ушао је у шатру и да би се уверио разбио је штапом у комаде и кутију и циркус. Дресиране буве нашле су се одједном на слободи. Уништен је био и оперски доглед са увеличавајућим сочивом. На дну кутије остао је разирскаан леш бувљег мужјака, једног првокласног уметника, који је био душа циркуса. Местек га је од милоште звао Францек. Уметников леш био је идентификован под увеличавајућим стаклом. То је утврђено по телесној мани на једној ноzi, што је, уосталом, била циркуска тајна.

Уз уметников леш остала је само једна бува с пребијеним ногама и колишима од папира у која је била упрезана.

— Мислио сам — уздихао је Местек — да ћу је излечити, али није било успеха. Пепина је венула. Најзад сам је пригњечио.

Местек је затим причао о љубави између Пепине и Францека, као и о одушевљењу с којим је Пепина увек пратила игру овог бувљег уметника.

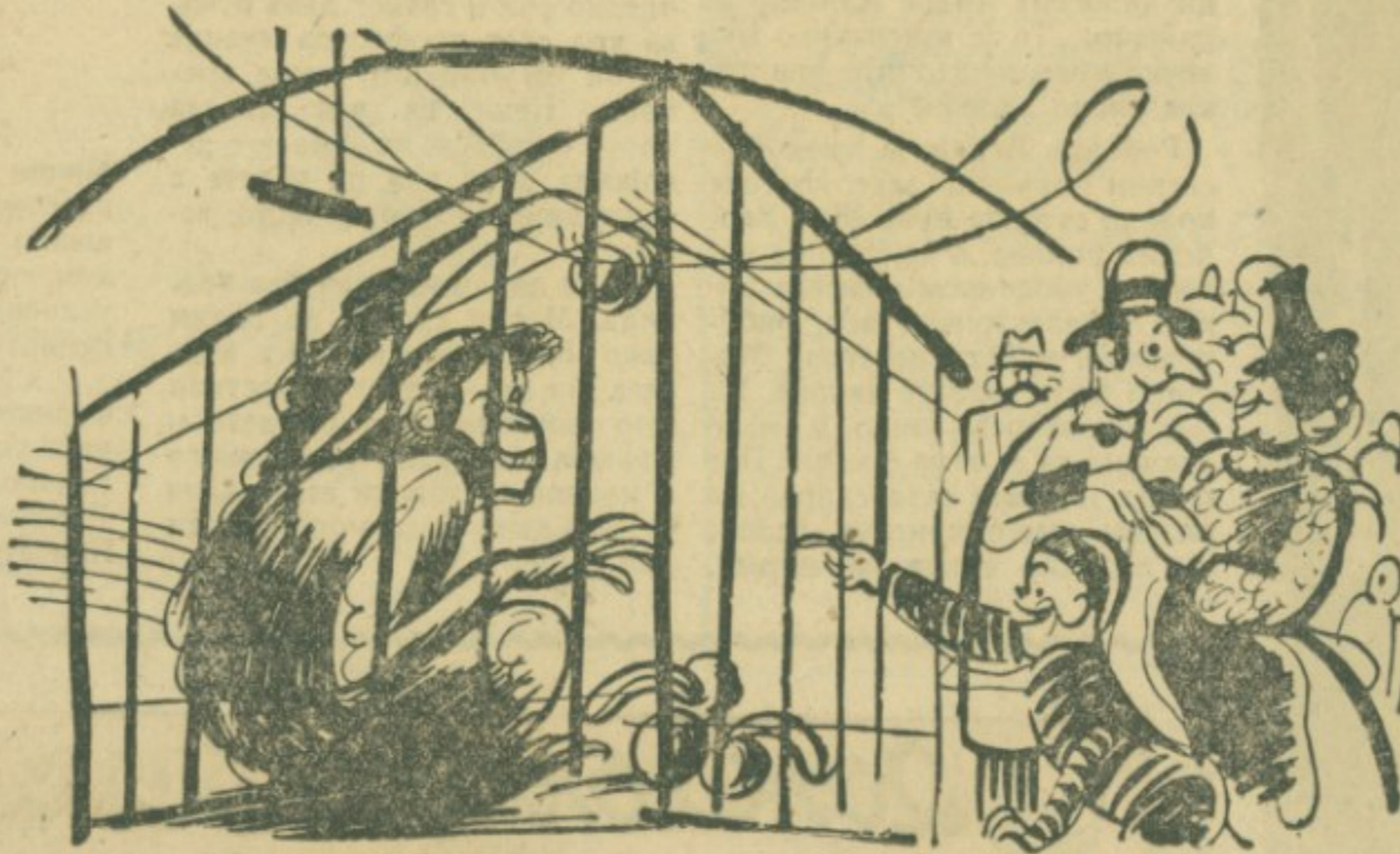
— Никада више у животу — говорио је Местек — нећу сусрести тако интелигентно створење. Данашња генерација је дегенерисана. Буве су заглупеле и неспособне да схватају. Може бити да ће се код нас појавити нека нова њихова раса. Недавно сам од послужитеља из Старо-

меског азила купио пуну боцу бува, али ниједна није ништа вредела. Глоављам буве из полициске дирекције, из сирочадских домова, из пансионата „Срећни дом“, из поправилишта, из касарни, из залагаоница, из хотела, из виших девојачких школа, из женских занатских школа и из манастира Емауса. Све су то неспособна створења. Истина, нашао сам две-три које

Пред нашим очима искрсавао је триумфални поход бувљег циркуса кроз Чешку и Моравску, као и вратак боравак у Мађарској. Олате су нас жандарми протерали преко границе.

Местек је наставио:

— Када је неко стрпљив и предузимљив, победиће људску глупост. Мора само да буде вешт и да све паметно држи

су имале нешто талента. Али, оне нису имале воље. Није их мамила каријера. Побегле су не мислећи да их овде чека слава. Нова бувља генерација неће никад моћи ни да схвати значај Францека или Пепине. А њихова вредност не да се ни описати са мало речи.

Поново смо запали у меланхолију.

у руци. Није питање у томе да ли ће се насликати патка, већ да се људи који гледају слику убеду да то није патка већ јагуар. Ако један потхват промаши, успеће други или трећи. Људи су волови — филозофирао је Местек. — Уколико је нешто глупље или лође, утолико пре посежу у ципове да би и то видели. Увек

траже нова изненађења. Шта ви мислите о томе?

— Мислим — рекао сам — да је врло мало људи самостално у своме суду. А ко има одређено, сопствено гледиште, такву ствар обично неће ни да погледа. На наше претставе публика је долазила у уверењу да ће заиста видети све оно што јој је обећано. Сетите се само слепог миша кога смо ухватили на једном брду код Мелника, а издавали га за лећућу веверицу из Аустралије! А свако нам је давао по сексер да би га видео. Или присетите се како су се људи пред нашом шатром јагмили за карте да би видели циновску змију која је удавила енглеског вицеграља Индије. Међутим, то је била обична млада барска змија. Сетите се и тога како су многи људи долазили да виде орангутана са острва Борнеа, кога је претстављао онај мангупчиња Пели Размер из Коширка. Сећате ли га се?

— Како га се не бих сећао! Пред претпоследњу претставу тражио је од нас двадесет круна, јер није више хтео за петнаест и храну да игра орангутана. А лепо је тај ложа зарађивао на вођи и шећеру које му је публика добаћивала у кавез. Он би све то у једном углу прикупно и кад би увече шатра била затворена продавао трговкињи прекопута. Зато и нисам хтео да му дам повишицу. Али он се разбеснео и усред претставе почео да пева „Ти си, Милка, моја, моја...“ То је била паника! Тада су нас протерали из Табора. Више смо успеха имали с мумијом енглеског краља Ричарда III, а то је уствари била увијена камиља кожа. Ви сте пред том кожом патетично говорили: „Овде видите једног од највећих и најужаснијих насилника. Ова наказа, злотвор и ругоба, који се купао у крви безбројних злочина, који је и самога Шекспира изненадио осветољубивошћу и жеђу за крваљу, ова крвопија сад је осушена. Слободни смо да га прикажемо публици у виду једне мумије, конзерве...“

— Тада нам је — додао сам — срески начелник запленио Ричарда III.

— Из свега овога видите — закључно је Местек своје филозофирање — да је све на свету могуће изводити пред публиком.

ПУСТИЊСКИ АЛПИНИСТА

Тридесетогодишњи Египћанин Абу Наби Хафнави, чија кожа има сиву боју пустињског песка, сматра за своје највеће благо — своје ноге. Јер, захваљујући њима он је постао шампион у једном спорту којим се људи баве — и могу се бавити — једино у

тоге су мршаве и танке као трска која расте на обалама Нила. Међутим, на горњем делу ногу мишићи су му толико развијени и тврди као камен да потсећају на издужене глинене ћупове.

Варате се ако мислите да је пењање на врх једне велике пирамиде лако. То би отприлике, и то само у погледу висине, било као кад би се човек испео до врха зграде од 35 спратова за четири и по минута и слетео натраг низа степенце за отприлике 90 секунди. Али, Хафнави се, наравно, на пирамиде не пење степеницама. Косе стране ових древних грађевина су од великих каменних блокова тешких две до десет тона. Некада је њихова површина била сасвим глатка, али су време и људи скинули с камене подлоге леп од иловаче. Данас стране Хеопсове пирамиде потсећају на

какав оштећен стадион с редовима седишта грађених за људе високе преко три и по метра с ногама дугим близу два метра. Хафнави се уствари и не пење: он скаче с једне камене избочине на другу, тако да је сваки скоком ближе циљу за просечно један метар.

Абу Наби нема времена да одахне на врху нити да се дивни сфинги која као каква велика мачка с људском главом лежи склупчана далеко испод њега. Једва има толико времена да рашири руке и истисне из грла нешто што би требало да буде победнички крик, а уствари је пре ропца — и одмах полази натраг.

Кад се спушта, он готово лети. У цик-цак линији слеће с једног камена на други, сад клизећи као гуштер, сад лебећи као један од оних орлова који круже изнад врха пирамиде. Кад стигне у њено подножје, зној се поточица слива с његовог тела, а срце му тако снажно лупа да изгледа као да ће искочити из свог кавеза од ребара.

Понекад туристи, којима Хафнавијево пењање посматрано из сенке пирамиде не изгледа нарочито тешко, покушавају да се с њим такмиче. За тај подухват — ако од њега не одустану још пре но што стигну до половине — потребно им је најмање пола часа, а после тога три дана одмора.

ПОЗНАТЕ ЛИЧНОСТИ И МИРИСИ

Историја мириса стара је готово колико и историја човечанства. Стари Грци сматрали су мирисе справљене од цвећа као услов цивилизације. Платон и Сократ посветили су мирисима завидно место у својим делима, а чувени уметници Фидија и Праксител радо су их и редовно употребљавали.

Нострадамус, познати астролог и лекар из 16 века, написао је једну дугачку расправу под насловом „Трактат о мирисима“.

Кардинал Ришеје толико је волео добре мирисе да је у својој соби за пријем инсталирао један скривени уређај из кога је стално избијао пријатан мирис и освежавао ваздух у одаји.

Симор Боливар, борац за слободу Јужне Америке, био је, кажу, кившош и сваког дана сипао би на себе и до четири

Мадам Талијен, жена највећег глумца из доба Наполеона, купала се сваког дана у купатилу од црног мермера, коју би пунила воћним соковима пријатног мириса. За свако купање цеђено је по десет килограма јагода и килограм малина. Овом соку додавано је нешто топле воде.

Наполеонове марамиче увек су биле натопљене мирисом од јасмина, а руке намазане ланолинским кремом.

Катарина Медичи и Маргарита Наварска носиле су понекад одећу начињену од животињских кожа. Да би се из њих потпуно уклонили трагови запаха, одећа је замакана у јаке мирисе.

Мадам Помпадур имала је обичај да једе колаче „зачињене“ мирисом мошуса да би јој дах био мирисан и пријатан.

Мириси се вероватно никад нису употребљавали више но за владе Луја XIV. Дворска етикета је захтевала да се свак дана употреби друга врста мириса.

Настрадао од грома због металног зуба

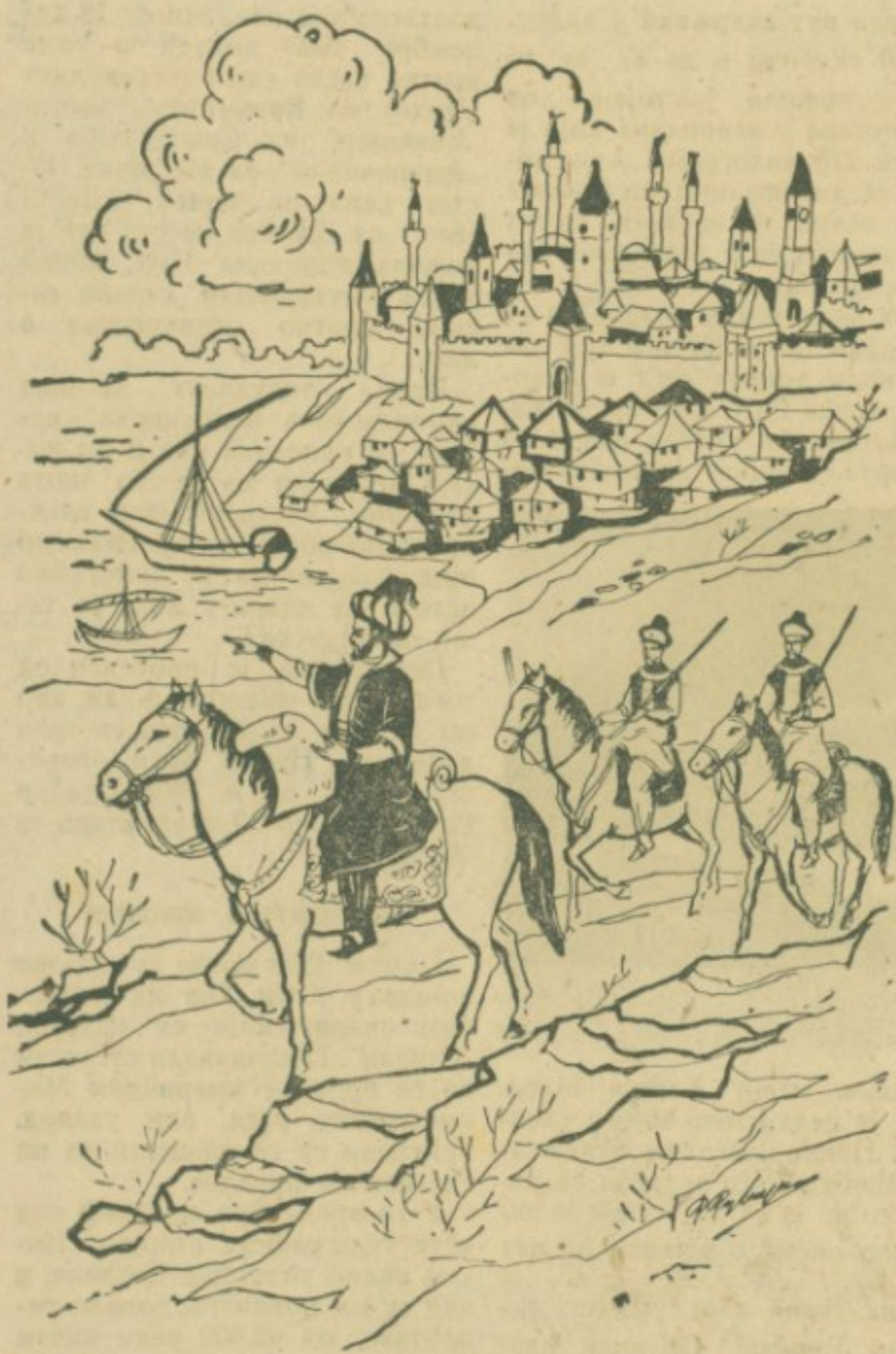
У близини Целовна догодила се ових дана необична несрећа. Аустријанац Хајрих Шнајдер возио се, са још четири своја друга, моторним чамцем по Врском Језеру. Изненада, док је чамец био у једном од најдубљих места, дошло је до експлозије. Чамец се разбио и убио Шнајдера, док се осталој четворци није ништа догодило. Лекари су касније утврдили да је гром привукла метална навлака на једном од Шнајдерових зуба.

ТАТИЦЕ, ПОМОЗИ МИ! ПОТРЕБНА СУ МИ ДВА ЕКСЕРА!

ДОБРО! ДОБРО! АЛ! ВИШЕ НЕМОЈ НИШТА ДА МИ ТРАЖИШ!

ЕВО ЈЕДНОГ РАСКЛАМАНОГ ЕКСЕРА... А ТАМО ЈЕ И ДРУГИ!

ХАЏИ КАЛФА

града је опширнији. Хаџи Калфа говори о његовој тврђави, о високим и јаким бедемима и кулама, од којих је најпознатија Беновиса (Небојша). „На једној пак кули горњег града има велики сат који и дан и ноћ избија сате. Свако подне развије се на тој кули застава“. „Већина великих зграда налази се изван града, и има до сто џамија с баштама унаоколо, десет купатила, много ханова и два лепа безистана“. Потом се говори како су Турци освојили Београд, а његове становнике делом преселили и у Цариград. „Празна места око Јели-куле (Седам кула) у Цариграду била су пуна ових заробљеника, и њих ради се и данас онај крај вароши зове Београдска махала“.

Са страхом преко моста

Хаџи Калфа даје податке и о рекама, прелазима преко њих и о њиховој плодности. „Морава је велика река која се у пролеће нигде не може прећи без брода“. Кад говори о Зворнику, који је припадао беглербеглуку Босни, он каже:

точна земља. У називу Румелија сачуван је „последњи одјек имена римскога, нарочито источно-римскога царства“. Према Хаџи Калфи, и Србија је улазила у Румелију.

Хаџи Калфа је све румелиске земље и Босну обрадио према санџацима. Он нигде не помиње Србију као земљу, али на неким местима говори о земљи Лаз. То је сећање на српске земље које је држао кнез Лазар. Тако, кад даје податке о Крушевцу (Алаца — Хисар), напомиње да је „ово место било знатна варош у земљи Лаз и престоница господара овога народа“. У XVI веку појам земље Лаз био је много ширји: тада су Турци и Софију сматрали као њену област.

Битољски памук и ужичке трешње

Хаџи Калфин географско-статистички опис Румелије и Босне имао је практичан значај: у првом реду да тачно одреди границе појединих санџака, да означи главна места у њима, њихову удаљеност од Цариграда и да укратко забележи оне најзначајније о њима. Понегде има и историских забележака, нарочито о победама које су Турци извојевали над хришћанима. За Битољ се каже, на пример, да је „памук најчувенији производ ове вароши“; у брдима око Охрида да има сребрних и сумпорних руда; у Приштини да ступује „надзорник руда“, а становници Јањева на Косову да су „махом рудари“. У Новом Брду копа се сребро и ту се налазио „највећи део закупа рударске инспекције из Скопља“. У крају око Власине познате су гвоздене руде, од којих се праве ненамачане секире и оружје“. Лесковац је чувен по свом великом сајму који се одржава сваке године у месецу августу; Ужице по дивном воћу, нарочито трешњама. О Ужичу је Хаџи Калфа нешто више забележио: „Варош Ужице, која се налази у једној дугуљастој долини, веома налази на Меку. Мало има њива, али врло много башта... Куће су покривене дрветом и намножиле су се далеко изван града, и место се то јако почело дизати“ (половином XVII века).

„Огледало света“

Хаџи Калфа је написао више дела из географске и статистичке струке. Најпознатије му је „Огледало света“, опширан опис Азије, с географским картама и историским прегледом. То је и једно од првих дела која су штампана у Цариграду. Он је прикупио географско-статистичке податке о турском царству; проверавао их и уређивао. Тако је настао и његов опис Румелије и Босне, дело које је требало да послужи државним властима за боље упознавање управне поделе европског дела Турске. Земље које су се налазиле на западу од Босфора, тј. цело Балканско Полуострво, сем Босне, Турци су називали — Румелија; а оне што су на истоку од Босфора, Малу Азију — Анадолија, што значи ис-

Евлија Челебија био је путописац. Његово познато дело, у коме је описао и поједине наше земље, носи наслов „Сијахат-наме“, што значи: путопис. Међутим, најстарији турски путописац био је Хаџи Калфа, познат и као Патиб-Челебија, док му је право име било Мустафа бен Абдала. Челебија на турском значи: господин, а калфа: старшина неког посла.

За Хаџи Калфа зна се да је у почетку своје каријере био старшина у некој државној канцеларији и да се ту одликовао „лаким пером“. Својим радовима јавно се у време кад су у турском царству извојевале значајне управне реформе. Тада се осетила потреба за тачнијим географско-статистичким подацима о огромној држави која се простирала на три континента. Те реформе, почетком XVII века, изводио је велики везир Мурат-паша, познат и по томе што је саставио први турски државни буџет. Међу онима који су пристајали уз Мурат-пашине реформе био је и Мустафа бен Абдала. Он је најпре био војник и учествовао у неколико великих ратних похода на ис-

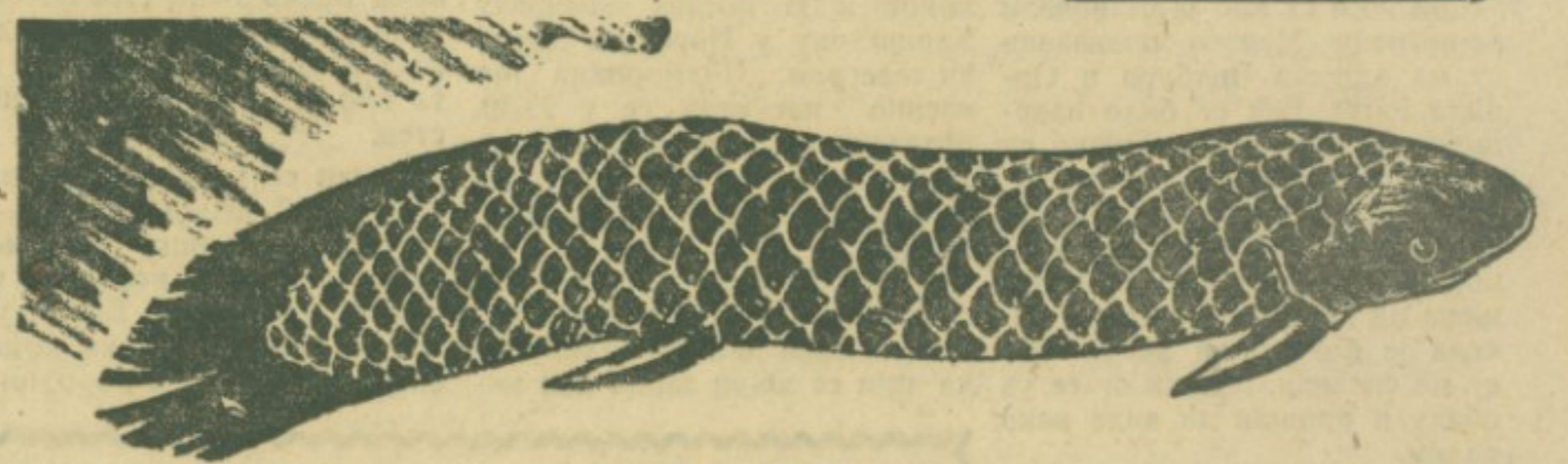
„Од Београда долазе овамо Савом и Дрином многе лађе ради трговине. Сава не тече по каменитим местима, и опет је дубока и брза. Од Зворника навише не плове лађе“. У Вишеграду истиче „славан мост преко Дрине, која долази од Руца (Фоче), тече покрај Вишеграда и после се улива у Саву“. Занимљива је његова забелешка о постанку чувеног моста у Мостару — „на великој реци која се зове Нарентова“. „У Мостару има врло стари мост на један свод, сазидан 1566 године. Пошто је већина башта с оне стране реке, то се раније преко реке прелазило једним великим дрвеним мостом, који је висио на ланцима, и пошто није био утврђен на стубовима, тако се тресао да се преко њега са самртним страхом прелазило. После освојења, становници замолише султана Сулејмана да им он начини мост од камена. Султан пошаље грађевинара Синана, који кад види место изјави да се ту мост на свод никако не може начинити. Стога се то тада напусти.“

Касније подухвати се један столар да може начинити мост, и начини га. Мост је на један једини свод, дело вештачко које ће да задржи све мајсторе на свету“.

Већину имена наших места Хаџи Калфа наводи према турском изговору. Тако, на пример, Ујварина (Врање), Велитерин (Бучитри), Карађорџа (Крагујевац), Цацка (Чачак), Позорџа (Пожаревац), итд. Код већих места забележена је и дужина дана. За Београд се каже да најдужи дан траје 15 сати и 34 м, а најкраћи 8 сати и 26 м. Усто се често наводи и материјал од кога су грађене куће. „Већина кућа у Београду и у околним крајевима му припадају грађене су од дрвета“.

У свом опису Румелије и Босне Хаџи Калфа је хтео да пружи државној управи низ различитих података о стању у овим областима царства. Тај опис је користан и за нашу науку, јер даје слику турске административне поделе наших земаља у првој половини XVII века.

ЗАНИМЉИВИ УГАО

НАЈЧУДНИЈА РИБА НА СВЕТУ

РИБА С ПЛУЌИМА ПРОКОСИ ЕВОЛУЦИЈИ. ОНА СЕ НИЈЕ ПРОМЕНИЛА 100.000.000 ГОДИНА И ПОТПУНО ЈЕ ИСТА КАО ШТО ЈЕ БИЛА У ГЕОЛОШКОМ ПЕРИОДУ ЗВАНОМ ЈУРА. ИМА НОГЕ А НЕМА ПЕРАЈА. ПЛИВА ПОМОКУ РЕПА ИМА КРЉУШТИ, ШКРГЕ, ВЕЛИКА ПЛУЌА И УДИШНЕ ВАЗДУХ!

АМЕРИЧКА ЗЕБА

ОБИЧНО СИВА, БЕЛА ЦРВЕНА И ЦРНА — ПОСТАЈЕ ЦРНА КАО УГАЉ АКО СЕ ГОДИНУ ДАНА ХРАНИ ИСКЛУЧИВО СЕМЕНОМ КУДЕЉЕ

ВЕШТАЧКА МАМА

ЗА ЛАВИКЕ АУТОМАТСКИ АПАРАТ ЗА ХРАЊЕЊЕ ЛАВИКА БЕЗ МАЖКЕ У ЗООЛОШКОМ ВРТУ, У ЧЕТЕНУГИ (АМЕРИКА)

ОВА РИБА ГУТА ОВУ РИБУ КОЈА ЈЕ ДВА ПУТА ДУЖА!

(ДУБОКОВОДИНИ) (БОЖАРИВАЦ)

(ЗЕДНОРОГ)

Неуморни путник

да прате кретање огромних ја-та ових лептирова. Тако је утврђено да она за неколико месеци прећу и по четири хиљаде километара. Јата се окупљају на ивицама пустиње Сахаре, да би почетком пролећа кренула на пут. Она прелећу Мароко, затим преко Гибралтарског Мореуза прелазе у Шпанију, преко Пиринеја стижу у Француску, а поједине групе настављају даље на север, чак у Скандинавију. Ујесен опет крећу на пут, али сада на југ. Тешко оним лептировима који закасне, јер страдају већ од првих мразева.

Овај лептир, пореклом из Африке, снимљен је у Шведској. Помоћу „контролних станица“ научници сада успевају

Браћи Рајт

НИКО НИЈЕ ВЕРОВАО

Тедног јутра, новембра 1903, спуштао сам се двоколицама обалом Северне Каролине према забаченим спрудовима Кити Хока. Јавили су ми да се прекинуо телеграфски кабл и ја, као мајстор-телеграфист са службом у метеоролошкој управи, морао сам да га поправљам. Од осамнаестности ове линије зависила је судбина бродова који би се насукали на подмукле плићаке нашег краја.

Док сам поправљао кабл, приметно сам у даљини, на сивом песку, две прилике којима сам немарно махнуо руком. То су била браћа Рајт, произвођачи велосипеда, који су уобравили да ће моћи да лете као птице. Да су хакути у то нико није сумњао.

Сви који су као ја становали на острву Менте позивали су из виђења Вилбура и Орвила Рајта. Већ се било навршило четири године откако су један пешчани спруд прогласили местом за своје чудне пробе. Њихова исто толико чудновата направа била је начињена од дрвета и платна, а личила је помало на змаја. Чим су ме спазили, попусти се у озобалу и пришли да виде како радим.

— Па, летите ли? — питао сам с потсмехом који сам једва успео да прикријем.

— Још не, — мирно је одговорио Орвил. — Прошлог месеца ураган је уништио наш догор, а пре неки дан олуја га је поново оштетила.

Вилбур је додао: — Сада поново почињемо да склапамо наш аероплан. Ускоро ћемо опет покушати да узлетимо. Чим све буде готово, обавестићемо народ из најближе околине, па се надамо да ће те и ви доћи.

— И ја се надам, — рекох, мада нисам мислио тако. — Само ако ми то допусти моја служба, која практично траје 24 часа. Знате, треба да откривам бродове који су у опасности и да одмах телеграфисем у Норфолк. Оданде шаљу лађе за вучу које спасавају брод пре него што се сасвим насуче.

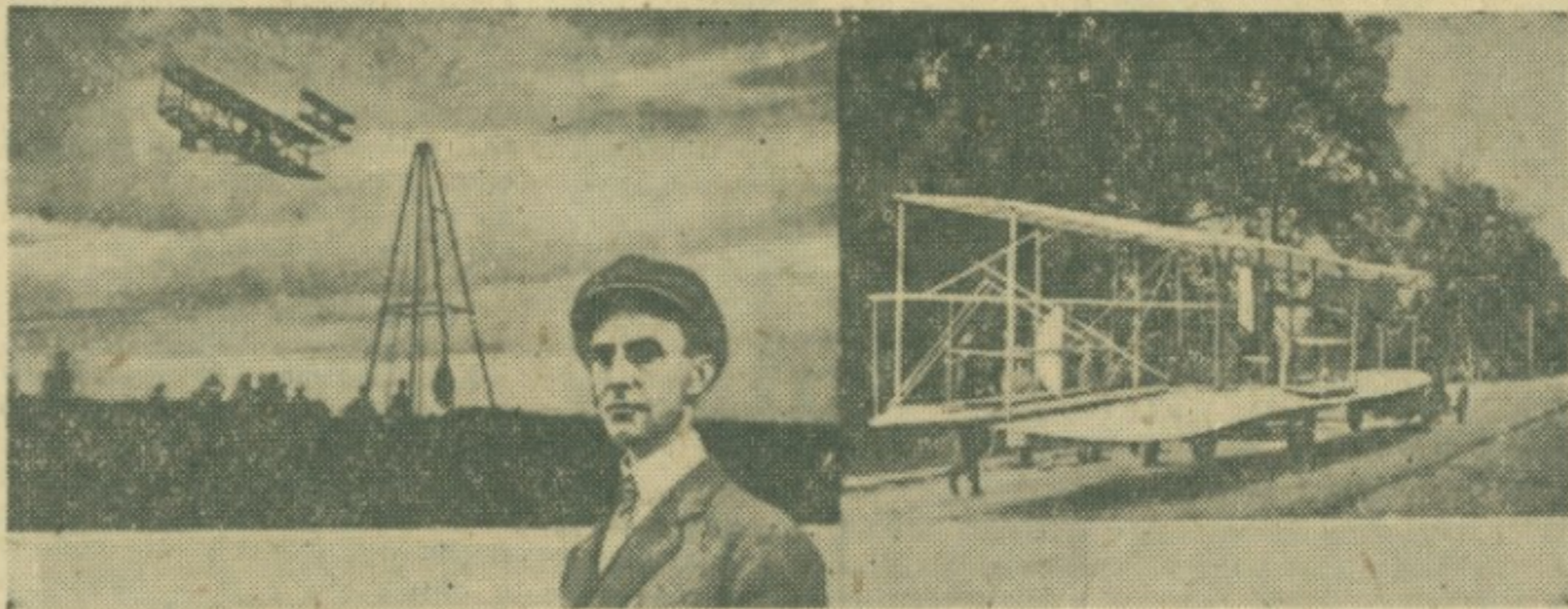
— То је ваша дужност? — рече Орвил са искреним љубопитством.

— Да. Треба да сам увек на свом месту. Зато такорећи и немам слободног времена.

Захваљујући „челичној риби“

У недељу 3 децембра пружи ми се прилика да пошаљем прави сензационални извештај. Никад се дотле на нашој обали није ништа слично догодило. Појавио се на мору неки чудан предмет који се, гоњен јаким ветром, котрљао на таласима. Погледао сам кроз доглед и, зато што је лично на

Месеца децембра навршиће се 55 година откако су се браћа Рајт први пут издигли у ваздух на својој четиници. Телеграфиста Елфијес Дринквотер описао је у чланку који доскоро је у чланку који доскоро је примљен овај велики догађај са почетка нашег столећа.

циновску шигару, одмах сам помислио да ће то бити једна од две тек изграђене подморнице које је тог тих дана да привуку уз обалу. — Браћа Рајт — размислио сам — да се приликом последње буре прекинуло челично уље. Приметно сам да један брод-тегљач кружи око оштећене подморнице. — Како се стално удаљује од обале. Била је то баш онаква драматична ситуација какву сам имао пред очима кад сам разговарао с браћом Рајт.

Пошто сам утврдио да је то подморница „Мокасино“, отрчао сам до телеграфског апарата да јавим вест у пристаниште Портсмут. Потом сам се вратио на обалу, поставио телеграфски апарат на један сандук и чекао да се подморница насуче. То се догодило пред поноћ и ја послах адмиралу Харингтону у Норфолк следећи телеграм: „Подморница „Мокасино“ насукала се у 23,30, недалеко од светионика Каритак. Станица за спасавање постављена близу настрадалог брода.“

Двадесет петнаест дана био сам славна личност. Пред мојим ногама лежала је лепа подморница чији се кљун зарео два ме-

Међу осталима налазио се и телеграм браће Рајт у коме су обавештавали своју сестру следећим речима: „Лет успео, враћамо се за божић“.

Док сам радио на тастеру, мислио сам на позив који су ми браћа Рајт упутила да присуствујем њиховом узлетању. Сетно сам се да су ме позвали за 17 децембар, а то је био баш тај дан. Питао сам се да нисам ипак нешто пропустио остајући код куће. Кад је могло да оле пет остварена, од којих

четврти пут задржали у ваздуху 59 секунди и да су за то време прешли растојање од 280 метара у аероплану који је тежак 275 килограма. Али, пошто се дневни листови уопште нису осврнули на њих, одмах сам увидео да у томе нема ничег озбиљног.

Тек касније сам сазнао да су сутрадан по узлетању три листа ипак донели вест о лудорији браће Рајт. Они су, уствари, штампали кратак извод из репортаже једног новинара по-

двадесет листова, али су 18 децембра 1903 донели о томе кратке вести само његов лист „Пилот из Вирџиније“, затим „Енквајер“ из Синсинатија и „Американец“ из Њујорка. Исто дана по подне, „Дејли Њус“ из Дајтона, места где је живела породица Рајт, донео је на унутрашњој страни сасвим кратко обавештење о лету.

Према подухвату двојице „произвођача велосипеда“ већина се односила као и ја: нисмо веровали да је то ишта озбиљно. Уосталом, зар славни амерички физичар Њукомб није изјавио да је немогуће летети на апарату који је тежи од ваздуха?

Пет година је протекло од тога дана и милиони људи, као ни ја, нису знали шта се тада догодило. Нисмо били обавештени ни да је 1905 Вилбур Рајт прелетео 39 километара за 39 минута.

Пропуштена прилика

Године 1908 браћа су поново дошла у Кити Хок да испробају апарат који су назвали „биплан“. Покушавали су затим да га продаду америчком Министарству рата, али узалуд. Генерали су се плашили да их Рајтови не преваре.

У то време био сам шеф оне исте телеграфске станице. Нисам видео узлетање биплана, а кад су ми новинари донели репортажу од 42.000 речи нисам поверовао ни у једну њихову реченицу.

Један новинар предао је телеграм за кљивендски лист „Лидер“ у коме је саопштавао како је својим очима видео да апарат браће Рајт лети. На то му је главни уредник телеграфски одговорио: „Доста с глупостима. То није за мој лист“.

Кад је „Њујорк хералд“ добио сличну вест од свог репортера, послао му је следећи одговор: „Останите у току догађаја“. Да би проверио истинитост извештаја, послао је у Кити Хок свог најбољег новинара, Бајрона Њутна. Али, пошто је и он јавио да је видео човека који лети, редакција га је прогласила преварантом и суспендовала са дужности.

Њутни је покушао да своје чланке штампа у једном великом периодичном листу, али му је уредник одговорио: „Ваш рукопис не можемо да прихватим ни као сведочанство очевина, ни као производ маште!“

Најзад, савладан радозналости, решио сам да и сам одем тамо. Кад сам видео како некакво крилато чудовиште начињено од јелових дашчица и платна носи кроз ваздух човека и мотор, остао сам забезекнут. Одмах сам одјурно у канцеларију и откуцао телеграм за „Њујорк хералд“, у коме сам под заклемом изјавио шта се догодило на моје очи. Узгред буди речено, захваљујући мом извештају Бајрону Њутну је одмах дозвољено да и даље пише.

Тек тада ми је искрела пред очи ужасна истина: још пре пет година био сам пропустио да видим, посведочим и забележим толико значајну чињеницу која се заиста била догодила. Занет тиме што сам први јавио о пропасти подморнице „Мокасино“, пропустио сам да будем очевидца једног од најзначајнијих догађаја XX века.

Дресирани крокодил

Познати немачки трговац дивљим животињама Карл Хагебек, који је одлично познавао навике своје „робе“, сматрао је да се крокодили не могу припитомити. Његово мишљење делили су и многи чувени зоолози. Међутим, бечки професор Роберт Бреслар недавно је доказао нетачност тога. У дунгама Флориде он је уловио младог,

тех на свет дошао крокодила дугачког 12 сантиметара и тешког 56 грама и донео га са собом у Беч. Данас је он дугачак два метра, али је остао веома привржен свом господару, често се с њим вози аутомобилом и изнад свега воли да се с њим купа у базену градског купалишта.

7 ПАТУЉАКА И ЗЛА ВЕШТИЦА

ПРВО НА УМИВАЊЕ! НЕМА ВЕЧЕРЕ ДОК ЛИЦА И РУКЕ НЕ БУДУ ЧИСТИ!

АЈДЕ, БУРКО! И ТИ СИ МУСАВ КАО СВИ ОСТАЛИ!

ХМФ!

ДОК СУ СЕ ПАТУЉЦИ ПРИПРЕМАЛИ ЗА ВЕЧЕРУ, ВЕШТИЦА СЕ УШЊАЛА У ЊИХОВУ КУЊИЊУ...

ТИ ПРОКЛЕТИ ПАТУЉЦИ МОРА ДА СУ ГЛАДНИ К'О ВУЦИ... ПОСЛЕ ЧИТАВОГ ДАНА РАДА... ХИ! ХИ! ХИ!

... ДОДАЈУ САМО МАЛО ЗАЧИНА СНЕЖАНИНОЈ КАШИ... ОНИ ЋЕ ЈЕ ПОКУСАТИ ДО ПОСЛЕДЊЕ КАШИКЕ!

ТАКО, МАЛИ МОЈИ ПАТУЉЦИ! СЛАТКО ДЕ НАЈЕДИТЕ! ХИ! ХИ! ХИ!

ТЕ ВЕЧЕРИ РЕДУША ЈЕ БИО МУТКО...

ХАЈ-ХО

БРЗО!

УРА!

БРЗО, МУТКО! ДОНЕСИ И СВОЈУ ЧИНИЈУ... ДА ПОЧНЕМО С ВЕЧЕРОМ!

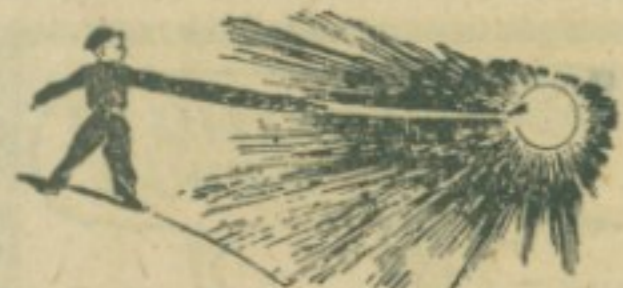
ХИ! ХИ! ХИ!

МУТКО

НАСТАВЊЕ СЕ

Кад би...

Надражаји и импулси крећу се сензитивним и моторним нервима брзином од 40 до 100 километара у секунду. Замислимо да је наша рука толико дугачка да бисмо њом могли да додирнемо Сунце.

Бод од опекотине осетили бисмо тек после 56 година.

У савременој техници владају такве брзине да нервни систем човека не стиже да их региструје па зато није у стању ни да предузме одговарајуће мере. Тада у помоћ притичу аутоматски електронски уређаји.

НЕМОЈТЕ ДА

У финском селу Калевану догоди се следећи случај. Радник једне стругаре изведен је пред суд зато што је у по ноћи бацно кроз прозор своју жену.

— Хркала је, господине судијо! — рекао је он у својој краткој одбрани.

— То није никакво оправдање, — одговорио је председник судског већа.

Добро је реч адвоката, заступник оптуженог. Пошто је изнео доказе о његовом иначе примерном владању и вишегодишњем стрпљењу, описао је и његов очајнички страх који га је хватао сваке вечери од саме помисли да неће уопште заспати услед жениног хркања. Тај звук га је потсећао на тестеру у стругару и више није могао да га поднесе. Пошто је доказано да је жртва недељу дана пре нежељеног догађаја одбила да оде

њу због туђег хркања бар 600.000 сати намењених одмору. Чиме се све не оране људи од хркања: звиждуцима, магичким „речима“ које се шапују на уво онемо који хрче, бакарним кључевима стављеним испод јастука, грашком под постељним чаршавом, чеповима међу стегнутим вилицама и другим колико смешним толико и тужним начинима. Један француски земљорадник из провинције Жира сваке вечери је стављао своје сину на уста шест штипаљки за рубље све док школски лекар није

нуђена да на упитнику заведе и једну дискретну рубрику „Х“. Лица која желе да иду на излет или годишњи одмор морају у њој да одговоре следећим знацима: +, што значи — треба да ми се додели постеља у шатору „Х“, ++, чужем се на већем отстојању, или само црта — не хрчем.

У неким градовима у Енгле-

ХРЧЕТЕ!

ској постоји пропис о дебелини преградних зидова између стана да сусед који хрче не би узнемиравао оног другог.

Ево и неколико података о јачини звукова: зидни часовник на метар отстојања изазива шум од 30 децибела; обичан разговор има вредност 50—60 децибела. Ако се апарат за бележење налази на десет метара од пнеуматичког чекића, на њему ће се прочитати 70—90 децибела. Међутим, мерећи јачину хркања 20 одабраних особа, на апарату је означена скала између 40 и 69 децибела, што значи да онај ко јако хрче може да замени — по звуку само — слабији пнеуматички чекић!

Шта је узрок

Лекари кажу да је главни узрок треперење меког непаца услед проласка ваздуха у душник. То се догађа при спавању с отвореним устима. Уколико се слузница уста и ждрела више приближава грлу, утолико је треперење јаче. Ту има утицаја и положај језика. Као код неких дувачких инструмената, — обое и саксофона, — и код хркања звучност зависи од еластичности унутрашњих зидова и јачине дубања кроз уста. Уместо лекарског савета рећи ћемо шта је Бернар Шо препоручио неколико месеци пре своје смрти: „Против хркања постоји један сигуран лек, — рекао је велики писац. Пре осамдесет година отац ми је саветовао да затворим уста и да дишем на нос. Послушао сам га и више никад нисам хркао“.

Нажалост, има више узрока који нагонче човека да дише на уста и зато је потребно да лекар испита сваки појединачни случај. Код деце су то најчешће увећани крајници или неко друго обољење. Тада је потребно извршити операцију.

Одрасли често дишу на уста услед разних ненормалности носних зидова. То може сасвим лако да се утврди — издахните јако ваздух кроз нос на огледало. Ако је маглен траг из једне ноздрве знатно већи од другог, значи да је узрок хркања неправилност носне шупљине.

Код старијих људи грлена слузница постаје мекша па је

тада главни узрок хркању — старост. Затим, оно може да буде последица умора, претераног пушења или опште слабости организма услед чега долази до опуштања задњих зидова усне дупље.

Али без обзира на узрок, хркање може да се лечи. Према мишљењу једног берлинског лекара то је чак неопходно, јер сужени пролаз за ваздух може да спречава нормалан довод кисеоника што понекад доводи до нежељених последица.

Против хркања се препоручује на првом месту да се никад не спава на леђима или у хладној соби. Многи хрчу само зато што им је тада језик повучен ка ждрелу, док ако спавају потрбушке или са стране не до овога не може да дође. Да би се навикли да спавају са стране, хркачима се пришива на леђима рубља за спавање комадић дрвета, који им не дозвољава тај положај. Исто тако и претерано загрејана соба утиче на смањење самоконтроле услед чега се опушта слузница и опет долази до хркања. Лекари у Бечу пронашли су један начин — да се стави фина трава од каучука око браде и темена и тако спречи отварање уста у току спавања. Трака је сасвим танка да се и не осећа. У бечким болницама за срчане болеснике овај начин је показао добре резултате.

У Паризу су лекари почели са вежбањем болесника да правилно дишу и убрзо се показао резултат. Лекари за уво, нос и грло, који раде на овом експерименту, изјавили су: „Већина људи не зна најосновније принципе дисања. Један оперски певач, коме је 76 година, потужио нам се да не може да дише. Кад смо га прегледали видели смо да његове ноздрве, при удисању ваздуха, уместо да се шире скупљају се услед нервног грча. Он је цео живот провео са оваквим дефектом не знајући да уопште није ни дисао кроз ноздрве. У сличним случајевима живе многи људи...“

Дакле, хркање није неизлечиво. С мало воље и обзира према својој најближој околини свако би могао да га се ослободи. Потребно је само саветовати се с лекаром.

Слон за воланом

Слон Кем дуго је био атракција циркуса у Чемфорду, у Британији. Мада тежак преко хиљаду килограма, он би свако вече сео у цип и терао га кружном стазом око циркуске арене док би артисти изводили своје вештине. Али, најзад је ипак дошло до несреће. Вероватно уплашен узвицима гледалаца, Кем је за тренутак испустио волан из „руку“, кола су скренула са стазе и налетела на кловна Кокоа, кога су с тешким повредама хитно пренели у болницу.

Радар и птице селице

Према изјави британског научника Дејвид Лака, радар ће убудуће бити једно од најважнијих помоћних средстава орнитолозима који проучавају живот птица селица.

Још за време Другог светског рата лет птица селица откриен је први пут на радарском екрану. Шумови њихових крила у ваздуху били су слични онима које су стварали непријатељски авиони на путу за Енглеску. У то време научници нису имали времена да се заинтересују за ову појаву, али су већ одмах после рата почели да употребљавају радаре да би пратили сеобу птица које лете на великим висинама и тешко се оком могу приметити.

лекару, суд је оптуженог ослободило кривице.

О пресуди финског суда разговара се у правничким и медицинским круговима многих земаља. Швајцарски специјалист за менталну хигијену Делашо изјављује тим поводом следеће:

— Мада је ово изузетан случај, он показује какву пустош у човеку могу да изазову наоко незнатне ствари на чији се рачун иначе шалимо. На списку разних узрока несанице, хркање заузима четврто место а то значи да заслужује нашу пуну пажњу. Утврђено је да сваки осми човек хрче. А пошто они не живе изоловано од других људи, значи да је готово четвртина човечанства њихова жртва.

Рачуна се да у Француској пропадне сваке ноћи у бдењу

приметно неприродну деформацију његових усана.

Изгубљени одмор

Неискоришћених 600.000 сати одмора повлаче губитак бар 1.200.000 дневних радних часова, кажу стручњаци. Значи да је крајње време да се пође у крсташки рат против хркања.

Но, замиримо за тренутак у историју. Мере предострожности против лошег сна проузрокованог хркањем предузимао је још Јулије Цезар. Војници који хрчу морали су да проводе ноћ у засебној логору како би остали спавали на миру и били сутрадан способни за борбу.

Једна велика париска агенција, која организује летовиње под шаторима, била је при-

Да живот буде лакши...

Пре двадесет година немачко село Ешелброн изгорело је до темеља због тога што шмркови ватрогасца који су благовремено стигли у помоћ нису могли да се пришрафе на хидранте. У то време ватрогасна опрема није се израђивала по утврђеној и од свих прихваћеној норми.

У Штутгарту у Немачкој, одржава се ових дана изложба „Историје нормирања“ од најстаријих времена до данас. Тако дознајемо да су се у Египту израђивале цигле тачно одређеног облика и димензија јер се тиме олакшавало грађење. Водоводне цеви и цеви за канализацију у старом Риму такође су израђиване по строго одређеним прописима. Опрема венецијанске флоте била је стандардна, а исто тако прва Гутенбергова штампарска слова.

Мере за дужину, површину и вапремену нису још ни данас

у свим земљама једнаке. Али, некада те мере нису биле исте чак ни у истој држави што је

НЕГДЕ МАЊЕ НЕГДЕ ВИШЕ

Само нешто више од једне трећине земље у Северној Америци добија довољну коли-

чину воденог талога. Међутим, у Јужној Америци око 70 одсто земљишта добија довољно

проузроковало многе забуне, неспоразуме и преваре. Негде у 16 веку један од енглеских краљева наредио је да шеснаест његових поданика стану један иза другог, а то тако да им се лева стопала додирују. Тако је одређена стара енглеска мера за дужину звана „мотка“ (5,029 метара). Шеснаести део „мотке“ назван је „стопа“, а њен дванаести део „палац“.

Није случајно што сваки жигел, без обзира које је марке, „ласује“ у сваки апарат за бријање, што су железнички колосеци у већини земаља на свету исти, што се једна сјајна шведске производње може употребити и код нас јер тачно одговара и нашим сјајним лежиштима. Сви ти предмети израђују се према утврђеним међународним стандардима. О усклађивању и одређивању стандарда брине се ИСО (интернационална организација за стандарде) која има 89 техничких комитета.

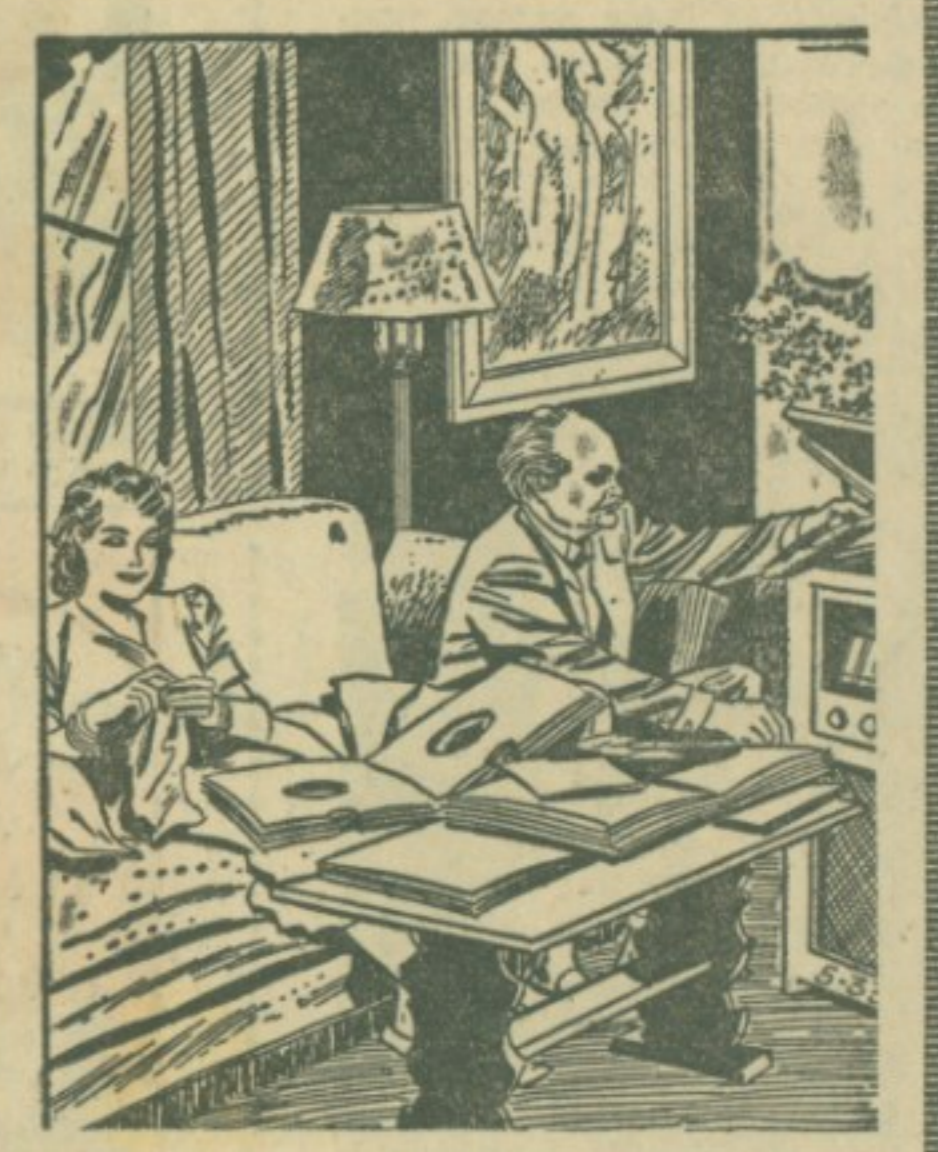
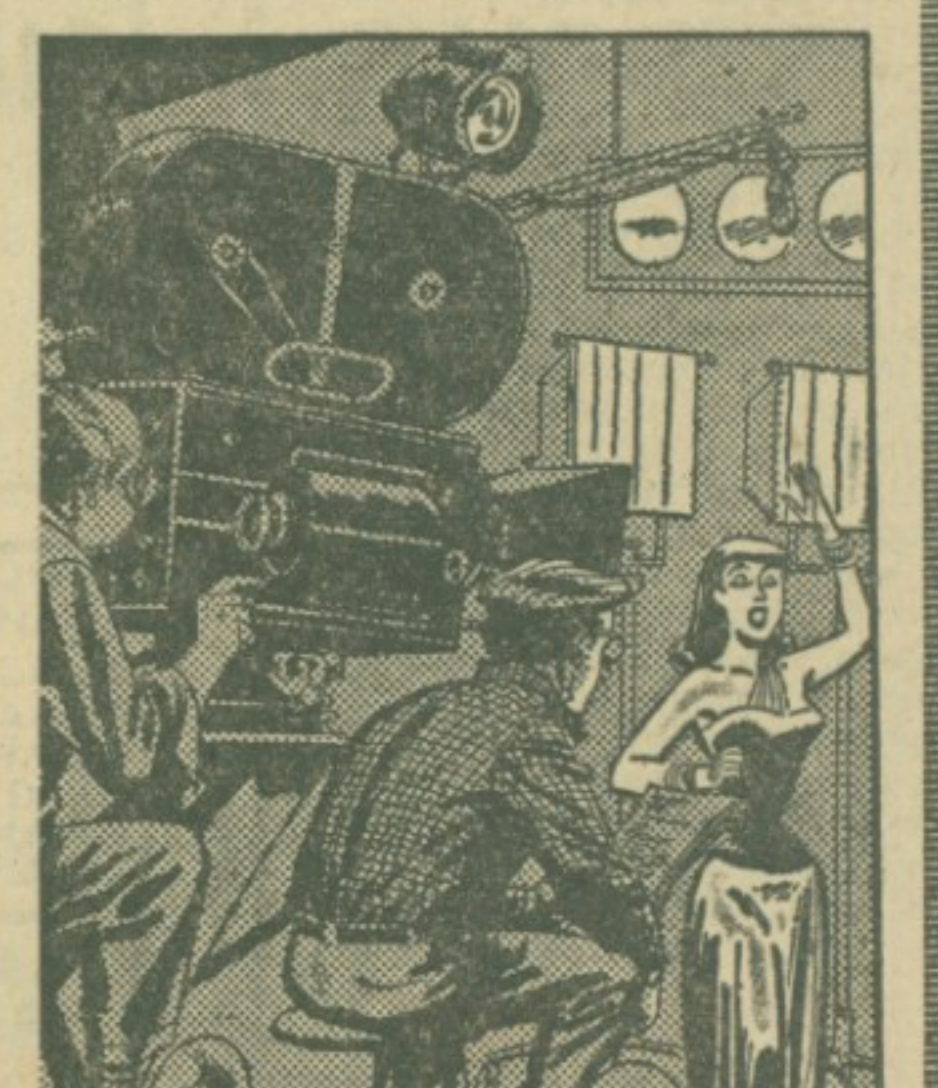
Дефорест

Без цени коју је пронашао Дефорест не би било звучних филмова ни електричних грамофона, магнетофона и другог, па ни овакав квалитет пријема звука, чему је додао још и „магнетску патрон“.

То је у ствари апарат који претвара механичке осцилације у електричне, а електричне у звучне. Помоћу овога се са плоча добија звук.

И телевизија, која засада претставља врхунац технике, мада се стално још усавршава, исто тако има свој корен у проналасима Дефореста — његовој цени, односно лампи.

Данас он мирно живи у околини Холивуда, града у коме се снимају филмови. Данашња остварења не би постојала без изузетног старог научника. А он и даље држи лабораторију у којој још и сада ради — можда на неком новом проналаску.

(Крв)

У Другом светском рату Немци су изненадили читав свет својим, данас већ добро познатим, оружјем — V-1 и V-2. Нешто слично догодило се за време Првог светског рата. Наиме, Немци су тада своје противнике „обрадовали“ производњом неколико нових великих далекометних топова којима су 1919 године могли са успехом да гађају Париз, иако удаљен преко сто километара. У Паризу је тада завладала паника, слична оној у Лондону за време Другог светског рата после првих експлозија V-1 и V-2. Зато су Французи онда и доцније Енглези, употребили сва расположива средства да би се на неки начин докопали података — планова или фотографија — о новом немачком оружју. Али, Немци су знали да ће до овога

је чекати још пола године, до јануара 1918, кад је постигнут потпун успех. Париз је из ових топова гађан у четири маха — први пут од 23 марта до 1 маја. Није позната тачна даљина са које се пуцало, већ само да је ватрени положај оруђа био негде у рејону села Крепи. Друго гађање је било од 27 маја до 11 јуна, и то са даљине од 115 километара, а треће неколико дана касније — од 15 до 16 јуна — са око 95 километара удаљености. Последње, четврто гађање трајало је од 5 до 9 августа 1919 године. Укупно је избачено 307 зрна и од њиховог дејства погинуло је 250, а рањено 640 људи.

Зрно од 100 килограма

Врло су занимљиви технички подаци о овом оруђу: дужина цеви износила је 34 метра, док је калибар био 210 мм. Међутим, услед употребе калибра се доцније проширило на 225 мм. На средини цеви налазили су се распињачи, ве-

ПАРИСКИ ТОП

ЧУДО ТЕХНИКЕ

доћи па су тајну чували тако вешто да је нису могли открити ни најпознатији енглески и француски обавештајци.

Деценијама непознат

Што је најинтересантније, чак ни после Првог светског рата нико није имао тачне податке о овом топу. Појављивале су се, истина, по разним војним часописима вести о „париским топовима“. Писане су и читаве књиге о њима, али насумице, пошто праве планове нико није имао. Једино је у некој немачкој књизи о тешкој артиљерији постојао један снимак далекометног „париског топа“, али тако мали и направљен са велике даљине да ни највећи стручњаци нису били у стању да нешто одатле открију.

Тек после Другог светског рата пронађене су у архиви Крупових фабрика прве фотографије овог топа, за који многи стручњаци и данас кажу да је право чудо технике. Постоје различита мишљења о томе ко је први дошао на идеју да се изради такво оруђе. Највероватније је да она припада немачком физичару фон Еберхарту, који је 1915 године дао свој предлог управнику Крупове фабрике, а нешто касније и читав елаборат. Септембра 1916 одобрена је израда седам далекометних топова, чије је испитивање извршено у јулу 1917 године. Али, оно није дало очекиване резултате. Требало

зани челичним кабловима с њеним предњим и задњим делом. Ти распињачи и каблови служили су за то да се цев не би повила под притиском сопствене тежине. Но, показало се да то ипак није довољно осигурање, јер се цев после сваког испаливања гранате повијала, вибрира-

јући по два до три минута. Зрно далекометног „париског топа“ било је тешко сто килограма. Барутно пуњење састојало се из три дела: први је био, уствари, свилена врећица напуњена са 29 килограма барута; други део је такође био у виду свилене врећице, али са 68 кг барута;

трећи део — бакарна чаура — садржавао је 63 килограма барута. Лафет овог топа смештен на специјалну бетонску подлогу био је тако подешен да се њиме могло гађати по хоризонталном дејству од 300 степени. Укупна тежина оруђа износила је 750.000 кило-

грама, тако да је за његово превозење било потребно 50 железничких вагона. Највећи недостатак је био тај што се из једног топа могло избацити највише 50 зрна. Али, то му није била и једина мана. Приликом испаливања, из цеви је излетао читав облак наранџастог дима и несгоривих гасова, што је одавало положај топа. Да би заварили противника, Немци су неколико сати пред почетак гађања морали у близини положаја да ложе нарочите пещи, чији је дим замагљивао читаву околину. Осим тога да би онемогућили откривање оруђа звучним извијањем, они су пола минута пре испаливања отварили снажну артиљеријску ватру готово из свих оруђа која су се налазила у околини.

Гађање из „париског топа“ вршено је под углом од 50 степени. Тежина барутног пуњења исправљана је према тежини зрна, температури барута, дужини лежишта пуњења и барометарском притиску. При поправкама су, осим тога, узимани у обзир правац и брзина ветра, деривација, кривина Земље и њено окретање, јер су многи од тих елемената, нарочито два последња, важни приликом сваког гађања на велику даљину. Дужина лука Земљине површине од тачке на којој се налазило оруђе па до циља била је отприлике за 800 метара већа од праве линије која је спајала те две тачке.

метара на исток и зрно је зато падало 800 метара западније од циља.

Сила барутних гасова којом је зрно било избацивано износила је 9 милиона коњских снага, а почетна брзина — 1700 метара у секунду.

Зрно је кроз цев телело свега 0,02 секунда и за то време вршило 107 обртаја око дуже осе. Отпор који је трепело летећи кроз ваздух износио је 840 килограма. За 25 секунди зрно је достизало висину од 20 километара, али се брзина смањивала, углавном услед отпора ваздуха, на 580 метара у секунду. На већим висинама, међутим, тај отпор није готово ни постојао, али је тада на зрно утицала Земљина тежа.

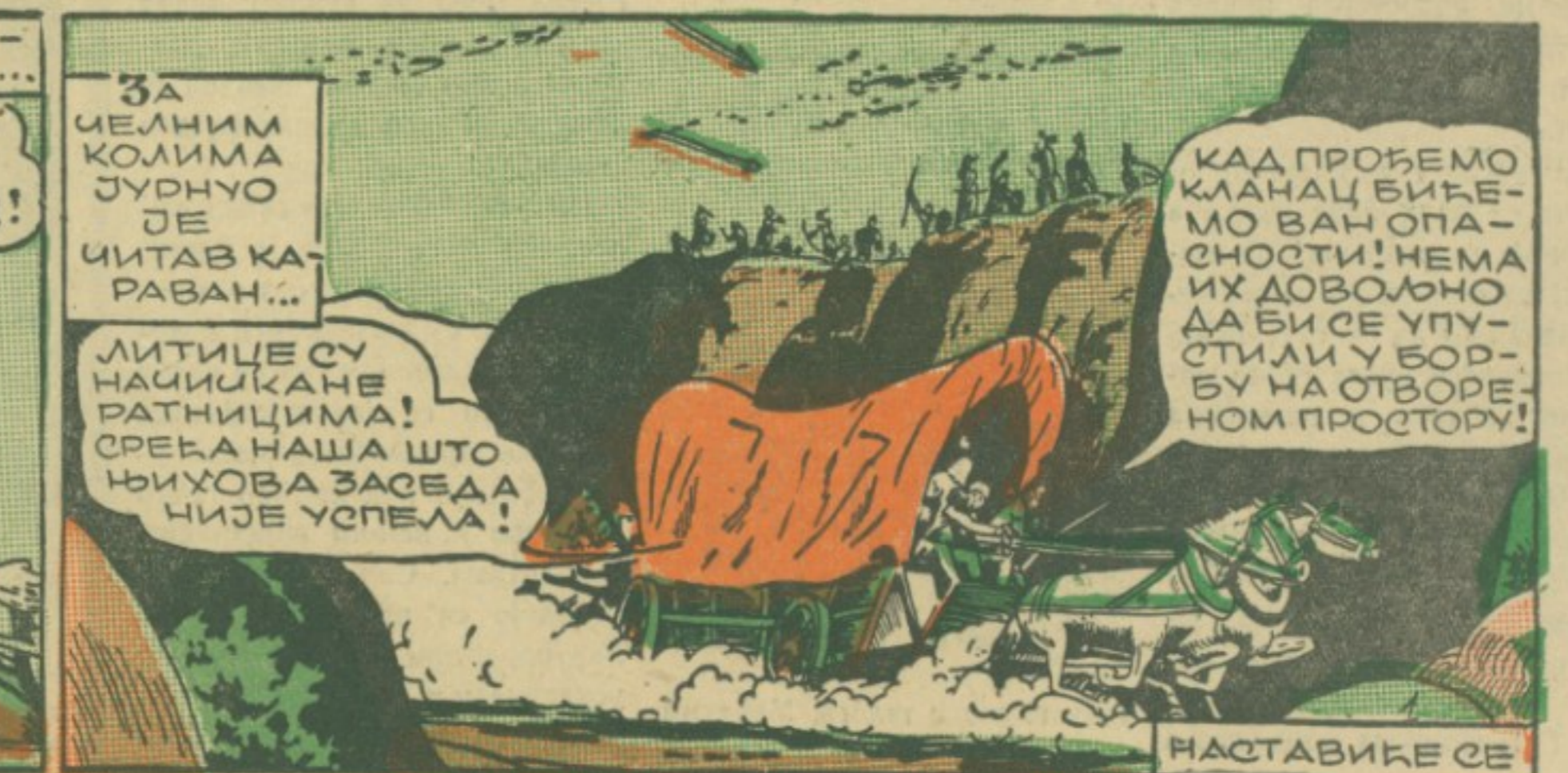
За 90 секунди зрно је достизало највећу висину на својој путањи — 40 километара — а брзина му је износила 385 метара у секунду. У току следећих 65 секунди зрно се спуштало на 20 километара изнад Земље и поново достигало брзину од 580 метара. Затим је још неколико секунди повећавало брзину, па се она упоредо с повећањем густине ваздуха, смањивала, тако да му је у тренутку пада, после укупно 186 секунди лета, крајња брзина износила 430 метара.

Немци су и тада имали у Паризу „пету колону“, обавештајце који су контролисали дејство и давали податке о резултатима гађања.

„Париски топ“ био је невероватно прецизан. О томе најбоље сведочи чињеница да су се на згради француског Министарства војске, на булевару Сен-Жермен, могле видети дубоке рупе од парчади његових зрна. А познато је да је управо та зграда била један од главних циљева „париских топова“.

„Путовање“ кроз стратосферу

Док је зрно летело кроз тропу и стратосферу — а то значи у трајању од три минута — тачка на париским меридијану померала се због Земљиног окретања за 800

Као кроз тунел

Недавно је у Лондону, на изложби за јавне радове, приказан и овај камион. Намењен је углавном за пренос великих канализационих цеви. Може да

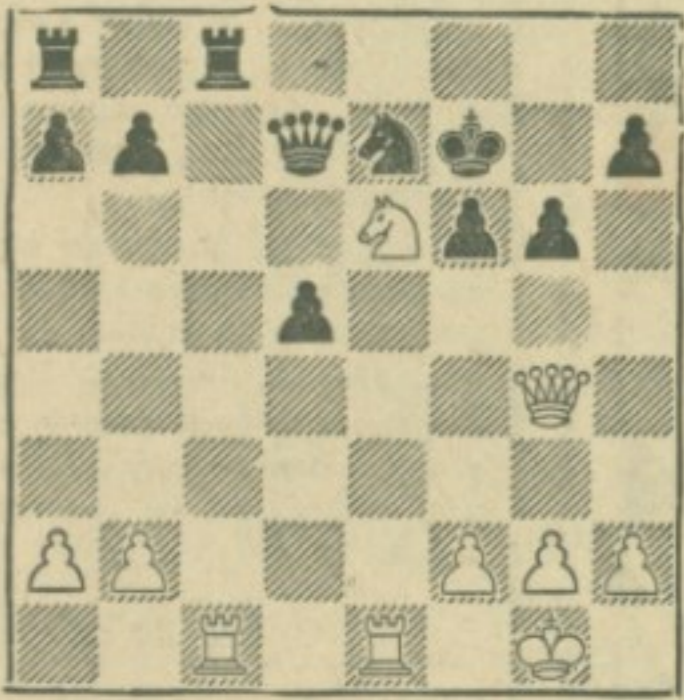

замени три трактора са тридесет приколица. Кад је празан није потребно да га мимонлазе возила која га престигну или му долазе у сусрет — она могу једноставно да прођу кроз њега.

НАСТАВИЋЕ СЕ

Учимо шах XXVIII

У партији коју је 1895 године играо с једним шахистом, Вилхелм Штајниц, тада већ бивши првак света у шаху, имао је беле фигуре. После двадесетог потеза црног положај је био овакав:

Црни има пешака више. Сада је Штајниц на потезу. Бројте колико ће он пута узастопце напасти противничког краља!

21. Се6-г5+ Кф7-е8, 22. Те1:е7+ (узима скакача нулећи топа), 22... Ке8-ф8 (вама је свакако јасно зашто црни не сме да узме топа).

Кад би сада црни био на потезу, он би врло брзо матирао белог потезом Тв8:ц1, али он за то нема времена, јер бели непрестано јуриша на његовог краља, 23. Те7-ф7+ Кф8-г8, 24. Тф7-г7+ Кг8-х8, 25. Тг7:х7+ Кх8-г8, 26. Тх7-г7+ Кг8-х8, 27. Дг4-х4+ Кх8:г7 (црном друго ништа и није остало), 28. Дх4-х7+ Кг7-ф8, 29. Дх7-х8+ Кф8-е7, 30. Дх8-г7+ Ке7-е8, 31. Дг7-г8+ Ке8-е7, 32. Дг8-ф7+ Ке7-д8, 33. Дф7-ф8+ (Сада је црни доведен у такву ситуацију да мора да се закљони дамом и он то чини), 33... Дд7-е8, 34. Сг5-ф7+ Кд8-д7, 35. Дф8-д6 мат.

Четрнаест јуриша на црног краља, а петнаести је био — крај игре. Ово је једна од оних партија којима се диве шахисти целог света.

СЛИКА УНУТРАШЊОСТИ ЖЕЛУЦА У БОЈИ

Професори медицинског факултета у Паризу Дебру и Хусе приказали су на Светском конгресу гастроентеролога апарат који омогућава да се унутрашњи зид желуца снимки у боји. Ово ће омогућити праћење развоја неког обољења желуца у дужем периоду времена. На отвору гастроскопа, циви која се кроз уста угура до желуца, налази се електронска направа за осветљавање. Она је синхронизирана са камером од 35 милиметара, тако да на притисак дугмета тренутни блесак осветли унутрашњост желуца и омогући снимање. Слика се преноси до камере преко низа сочива и призми.

ПРВАЦИ У ПИЈЕЊУ КАФЕ

Све до прошле године становници скандинавских земаља пили су највише кафе на свету. Сада у томе предњаче САД, где свака особа попије за годину дана просечно 725 шоља кафе.

МЕСЕЦ — У БУДУЋИМ ТЕЛЕФОНСКИМ РАЗГОВОРИМА

Професори Техничког факултета у Мичигену Сигер и Сениор врше опште који ће омогућити интерконтиненталне телефонске разговоре. Месец би притом служио као — рефлектор. Научници сматрају да ће квалитет преноса бити много бољи како звук путује чак на Месец и назад, него само око Земље. Досад су општи вршени с кратким радарским и радио-таласима.

САВЕТИ...

Лекар др Одије из Марсеја даје нам неколико практичних савета: риба треба да се поједе за мање од 12 часова после лова. Квалитет јаја не зависи само од њихове свежине, већ и од стране коју поједе кокошка. Воће треба што више јести, и то углавном свеже, мање прерађено.

ПОРАСТ СТАНОВНИШТВА У ФРАНЦУСКОЈ

Према најновијим статистикама, Француска има 44 милиона становника. Тако она спада међу једанаест најнасељенијих земаља у свету. Пре 150 година имала је 28 милиона. Французи верују да, ако би се још више побољшали хигијенски услови, у 1970 години тај број би се попео на 46 милиона.

МОЖЕ И БЕЗ ВИДА

Претседник Стрелачке дружине у Морсуму у Западној Немачкој је неки Јохан Делан, стар 48 година и већ дуго потпуно слеп, што представља јединствен случај у читавом свету.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ВЕЖБЕ ЗА ДУЖИ ЖИВОТ

Ако Американци желе да живе дуже морају више времена да посвете физичком вежбању у детињству — каже Кар Родал, доктор једне болнице у Филадельфији. „Оно што човек може да уради у 70 година живота зависи од тога шта је радио кад му је било 7 година“.

Добро би било кад би деца ишла пешке у школу, уместо да се возе школским аутобусом. Трчање, скакање, тенис и голф су нарочито препоручљиви за децу.

Испитивања су показала да Еским који раде непрекидно на температури испод нуле имају три пута више снаге од америчких пилота.

„У овом веку аутомобила човек само у соби може да се креће. Ја сам сигурнији кад летим на Северни пол него кад треба да пређем преко улице испред болнице где радим“ — каже овај научник.

Даље, доктор Родал, који је рођен у Норвешкој, препоручује као одличне спортове смијања и пливања, док бокс апсолутно одбацује, јер — каже — људска глава није напуњена тако да би трпела ударце без последица.

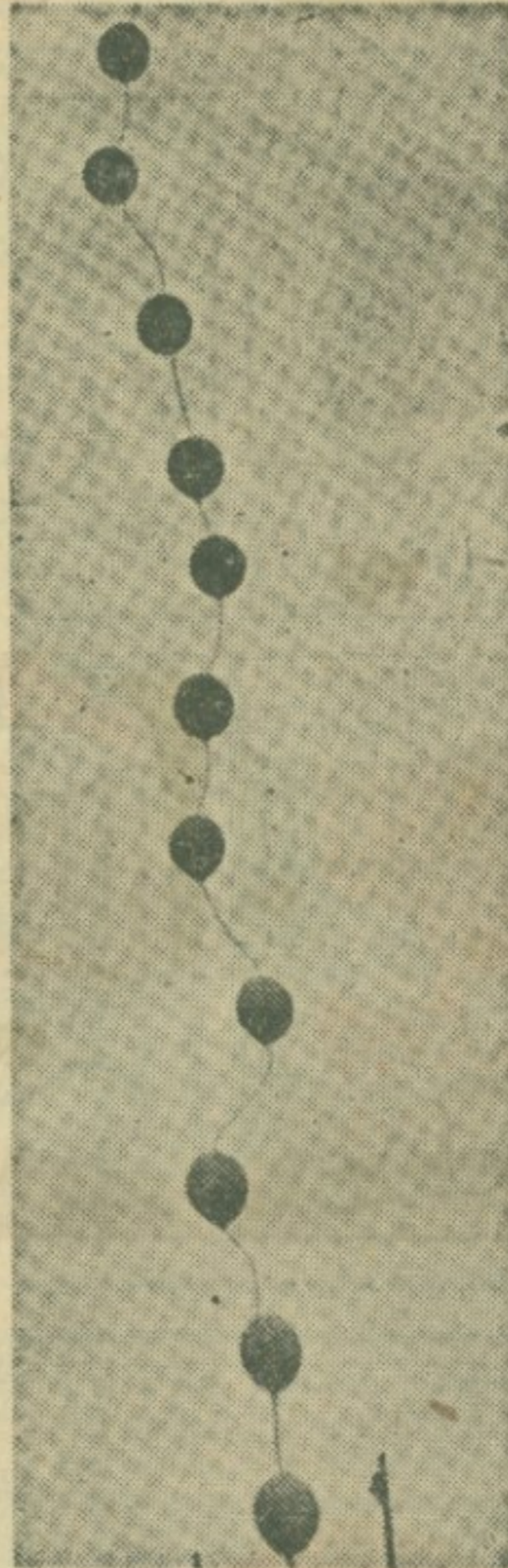
НЕЗВАНИ ГОСТИ

Од свих инсеката у природи воља има највећу моћ прилагођавања. Своја јаја она полаже у тела других инсеката. Њене ларве остају тамо све време и узимају храну из тела својих домаћина.

НИЗ БАЛОНА „ЧИТА“ ВРЕМЕ

Ланац балона снабдених инструментима пустили су у ваздух швајцарски метеоро-

лози да би добили упоредне податке о времену. Кад се ланац подигао на висину од 20 километара, сваки балон је преко радиостанице, слао посебне податке на земљу.

МИНИЈАТУРНИ РАДИОАПАРАТ

Пре извесног времена стручњаци из СССР направиле су минијатурни радиоапарат. Сместен је у кутији од пластичне масе, велику као шибица. Ради помоћу минијатурне батерије и може да хвата до два наест станица на дугим и средњим таласима. Антена је смештена у поклопцу кутије.

МОЖДА ЈЕДИНА У СВЕТУ

Немачко друштво за спасавање живота одлучило је да у Берлину створи једну необичну школу, вероватно једину у целом свету. На обуку у пливању примаће се само деца од једне до три године старости.

АТОМСКО ГОРИВО ЗА ЛОКОМОТИВЕ

Стручњаци се већ увелико баве проучавањем атомског горива за локомотиве. Сматрају да је најважније наћи поуздану биолошку заштиту и онда ће ускоро почети да саобраћају атомски возови. Такве локомотиве радиће би целе године без узимања горива.

НИСУ РЕТКИ

Колико су ретки сијамски близанци? Према статистичким подацима они долазе једном у 50.000 порођаја, те према томе нису баш тако ретки. Сада их има више него раније, пошто је број рађања већи, мада је проценат остао исти. Од 1912 године, према постојећим подацима, сијамски близанци су успешно одвојени најмање у осам до девет случајева, и ако се верује да су бар још три одвајања обављена а нису регистрована.

... најпокретљивији мишићи човечјег тела су они који по-

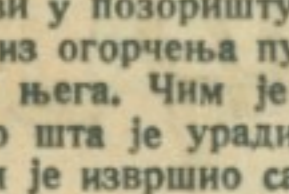

крећу очне капке.

... капацитет свих биоскопских дворана на свету износи око 23 милиона седишта.

... на једном гробљу у Чикагу налази се споменик на коме пише: „Идеалном глумцу и идеалном гледаоцу“. Споменик стоји над заједничким гробом глумца Вилеама Бута, кога је 1909 године, за време позоришне представе убио један гледалац, и његовог убице. Наиме, Бут је тако убедљиво играо улогу Јага у Шекспировом „Отелу“ да је гледалац потпуно заборавио да се налази у позоришту, па је из огорчења пуцао на њега. Чим је видео шта је урадио и извршио самоубиство.

... руже које ће се употребити за справ-

љање ружиног уља морају се брати пре рађања сунца.

... тек после шесте године дете је у стању, и то после извесног увежбавања, да затвори само једно око, а да му друго остане отворено.

... проучавање начина свирања на флаути показало је да ваздух који том приликом излази из инструмента има брзину од 120 километара на час, па чак и више.

... звучни филм пронађен је прво у Европи, 1922 године, и дело је физичара Енгела и инжењера

Фогта и Масола. Независно од њих и говоу у исто време, гон-филм је у Америци пронашао Ли Дефорест.

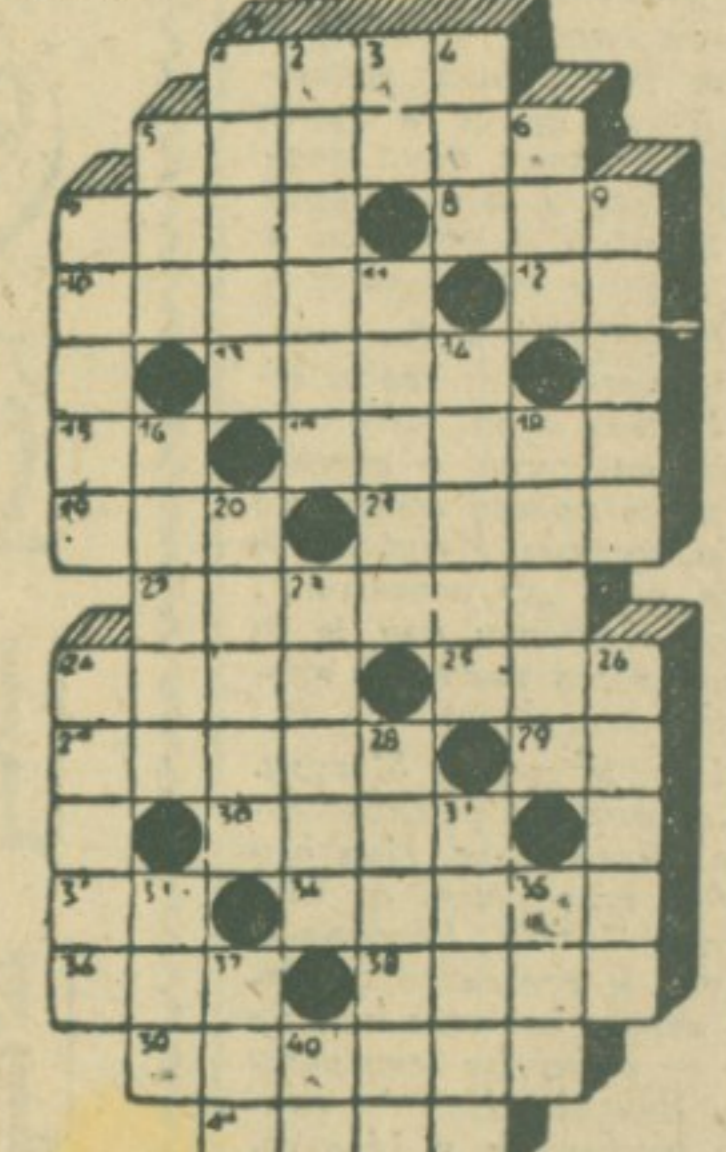
... лисица може да савлада и склупчаног јежа, и то на тај начин што га шапом одгура до воде и баца у њу. У води јеж одмах почиње да се одмотава, а лисица га тада зграби за врат и удави.

... један аутомобилски грејач одаје толико топлоте да би се, на температури око нула степени, њо морају се брати пре рађања сунца.

Водоравно: 1) десна притока Уне; 2) наша планина; 3) врста цвеће; 4) некадашња турска титула; 5) каша за опанке; 6) предлог; 7) неодређена заменица; 8) два јаста сугласника; 9) врста америчког медведа; 10) фудбалски термин; 11) основа; 12) део одеће; 13) званично шпановски велмајстор; 14) друга; 15) језна од САД; 16) два слова; 17) планина у Бугарској; 18) слово латинице; 19) назив књижевник; 20) кретање Речне воде; 21) врста кафе; 22) планина позната из НОВ; 23) река у Француској.

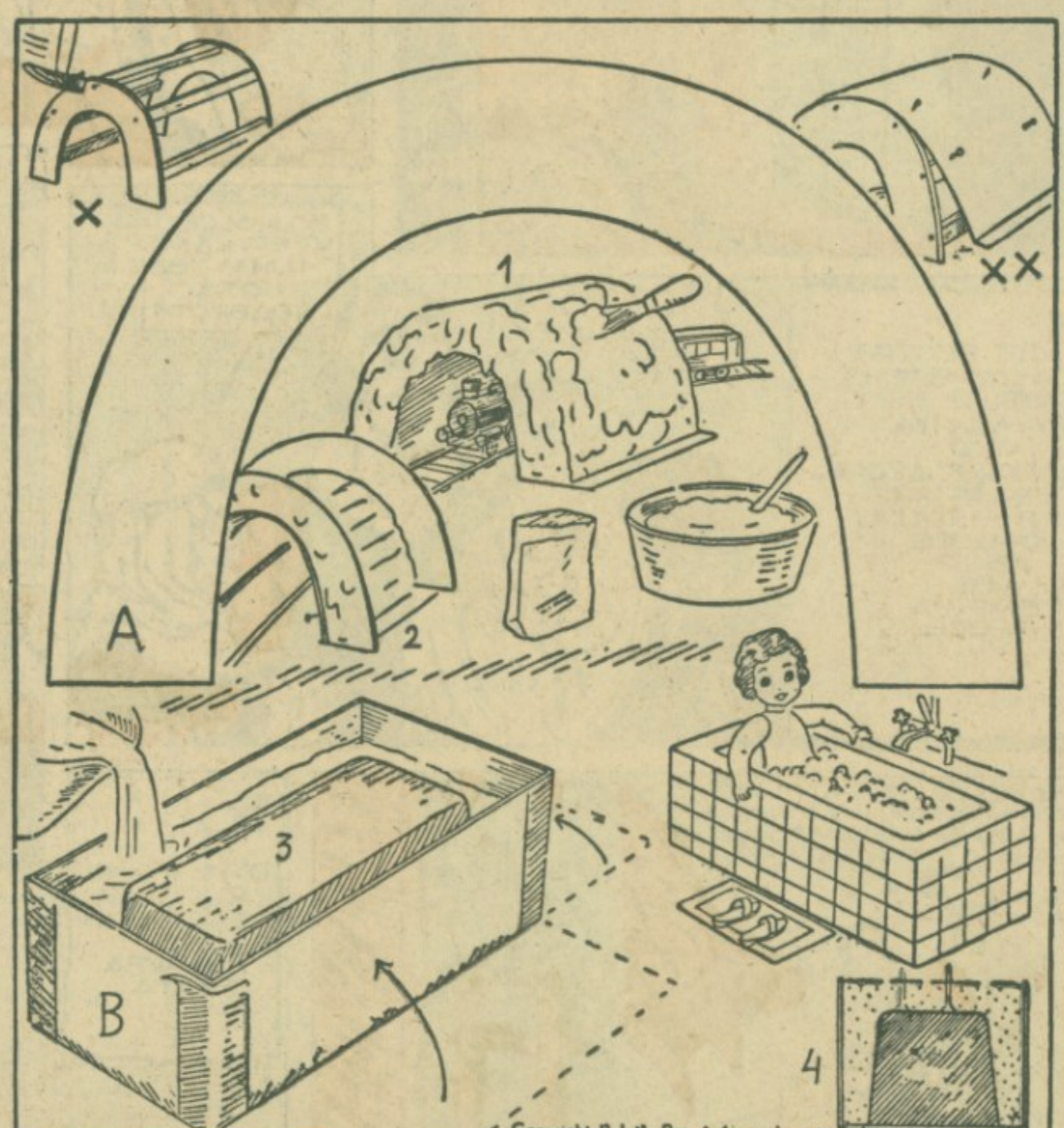
Усправно: 1) град у Грчкој; 2) непрофесионалац; 3) свеоз; 4) ставио женско име; 5) најистинитији део тачности; 6) француски књижевник („Јадиници“); 7) ципански књижевник („Ковава свадба“); 8) област у Турској; 9) валдеј Црвеног Мора; 10) афричка животиња из породице жирафа; 11) наша планина; 12) општеј који је у трговини усвојен као закон; 13) град у Чехословачкој; 14) место на Јадрану; 15) поука; 16) строко мушко име; 17) припадник старог германског племена; 18) окупација у старој Атини; 19) временски термин; 20) става меда за тежину; 21) птица певачица; 22) јединица презимена и имена аутора романа „Ежен Рутог“.

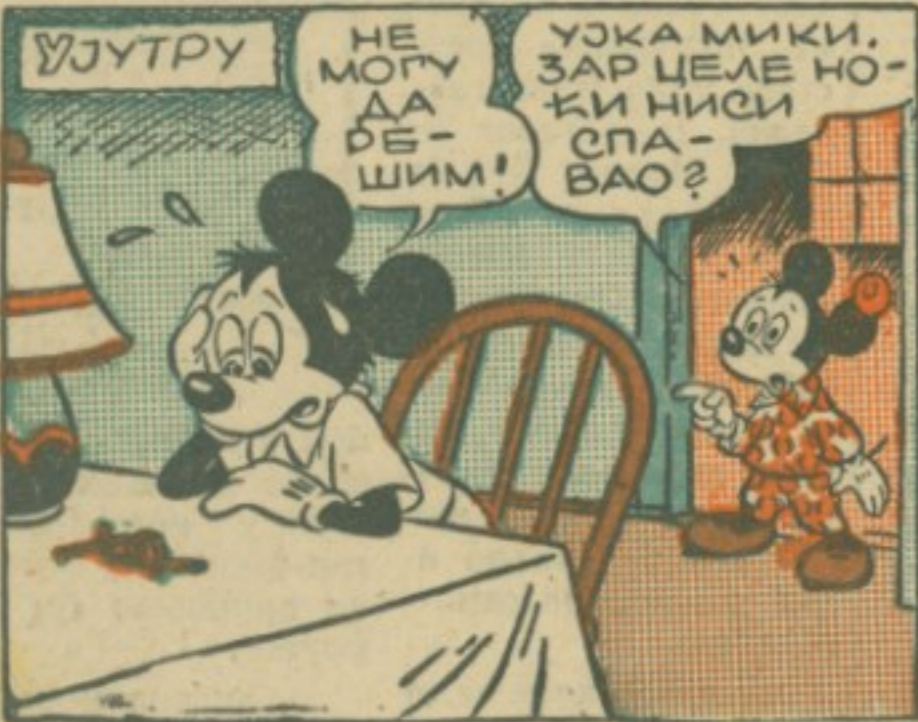
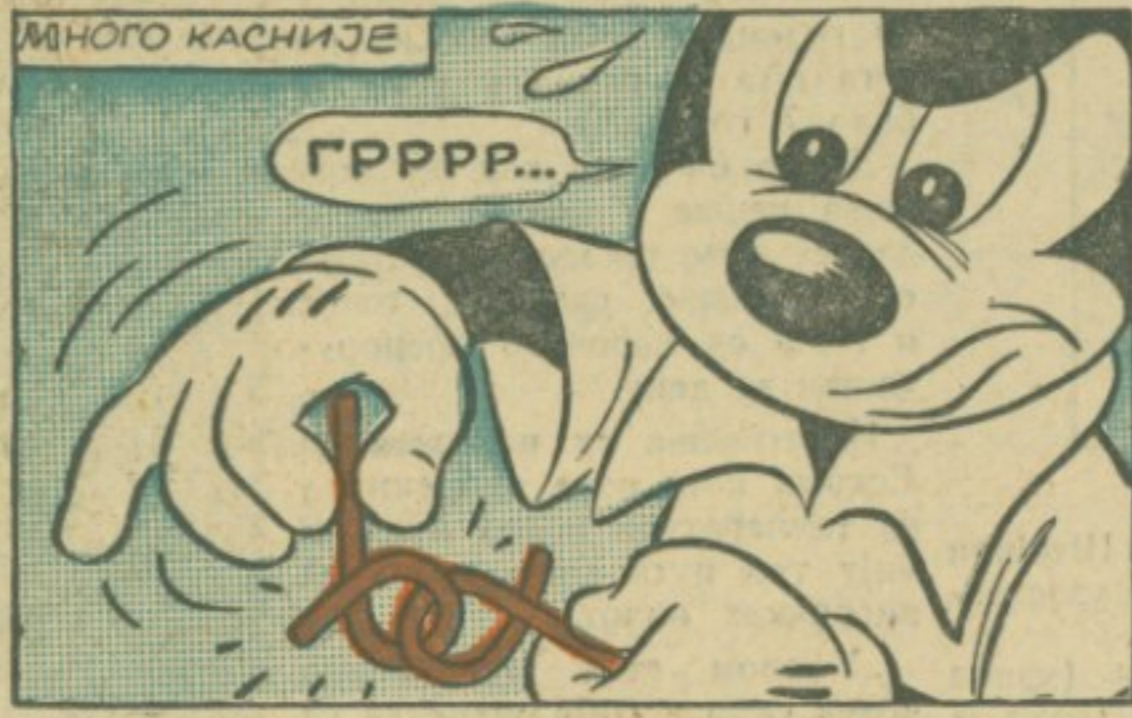
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Уне; 2) Дина; 3) колектор; 4) Кавезова; 5) ара; 6) Виро; 7) Кан; 8) ври; 9) елиса; 10) Шалата; 11) Лиза; 12) фасела; 13) ре; 14) ан; 15) Ра; 16) Едо; 17) лит; 18) петијација; 19) Родопе; 20) Кола; 21) ли.
Усправно: 1) Миза; 2) омен; 3) доза; 4) аквор; 5) карац; 6) свита; 7) Кан; 8) ври; 9) елиса; 10) фазан; 11) ала; 12) тад; 13) фелер; 14) арије; 15) реп; 16) Ата; 17) оток; 18) липа; 19) мизол; 20) цоли.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Тунел, мост и када за лушћу

Научићемо вас да направите тунел и мост, преко пруге ваше мале железнице. Лукови, означени са А изрезани су од четвртог картона и спојени лезицама од дрвета које се причврсте врло танким ексерчићима, преко којих се пребаци кров од картона (цртежи X и XX). У неки стари суд сипајте воду и додајте типс док не добијете желећу чврстину. Затим узмите кашкицу и набаците гипс на основу конструкцију као што то показује цртеж 1.
Мост се гради на исти начин, с том разликом што се летвине закивају с доње стране. Пошто се гипс стврдне, боји се воденим бојама.
Како се прави када за лушћу, показано је на цртежу В. Узме се кутија чиији су углови ојачани прелепљеним папиром. Тачно у средину кутије стави се комад угљачаног дрвета који је за сантиметар нижи од изица кутије. Спољне равни дрвета и унутрашње равни кутије премажу се глицерином, па се у дрво укуда ексер и шупљине се испуне гипсом све до горњих ивица. Пошто се гипс осуши, поцепате кутију. Потом благо ударите чекичем по врховима ексера (види сл. 4) да би се дрво ослободило гипса. Изврните гипсани отисак наплато и имаћете калу, коју можете шарати у украсавати како вам је воља.

ВРХУНАЦ ЗАБОРАВНОСТИ

Хорације је јако забораван. Тако се једног дана вратио кући без кишобрана, мада га је ујутру био понео. Пита га Белка:

— Кад си приметио да ти га нема? Сигурно кад је киша почела да пада?

— Не, — одговори тужно Хорације — већ кад је престала. Тада хтедох да затворим кишобран, а наједном приметим да га нема!

ЧУДО ОД ДЕТЕТА

— Мој синчић је заиста чудо од детета, — каже Пати њена сусетка. — Има три године а још не уме да множи напамет гроцифрене бројеве. Замислите и то: досад чак није написао ниједну песму!

ХРАБРИ ПАЈА

Паја кори своје сестрице: — Нисте ви ниста! Кад сам ја био млади, једном сам прешао пешке тридесет километара да бих опалио шамар човеку који ме је уверио.

— А-а-а! — чуде се они. — Сигурно си се и вратио пешке?

— Овај... км... нисам. Превезли су ме амбулантним колима.

ПИТАЊА ОРИГОРИ

Где је био рудник Домавија? Какав је новац био грош? Ко је био Цензорин? Где се налази град Фес? Како је воле ангулемка?

ОДГОВОРИ

ДОМАВИЈА је био један од најважнијих рудника у нашој земљи у римско доба. Налази се код Сребрнице, у Босни, на месту Градини. У њему се вадило сребро и олово. Постојао је вероватно и пре Римљана. Око рудника је настала читава варош. Још крајем трећег века у њему се радило веома живо. Знатан део старе вароши Домавије откопан је.

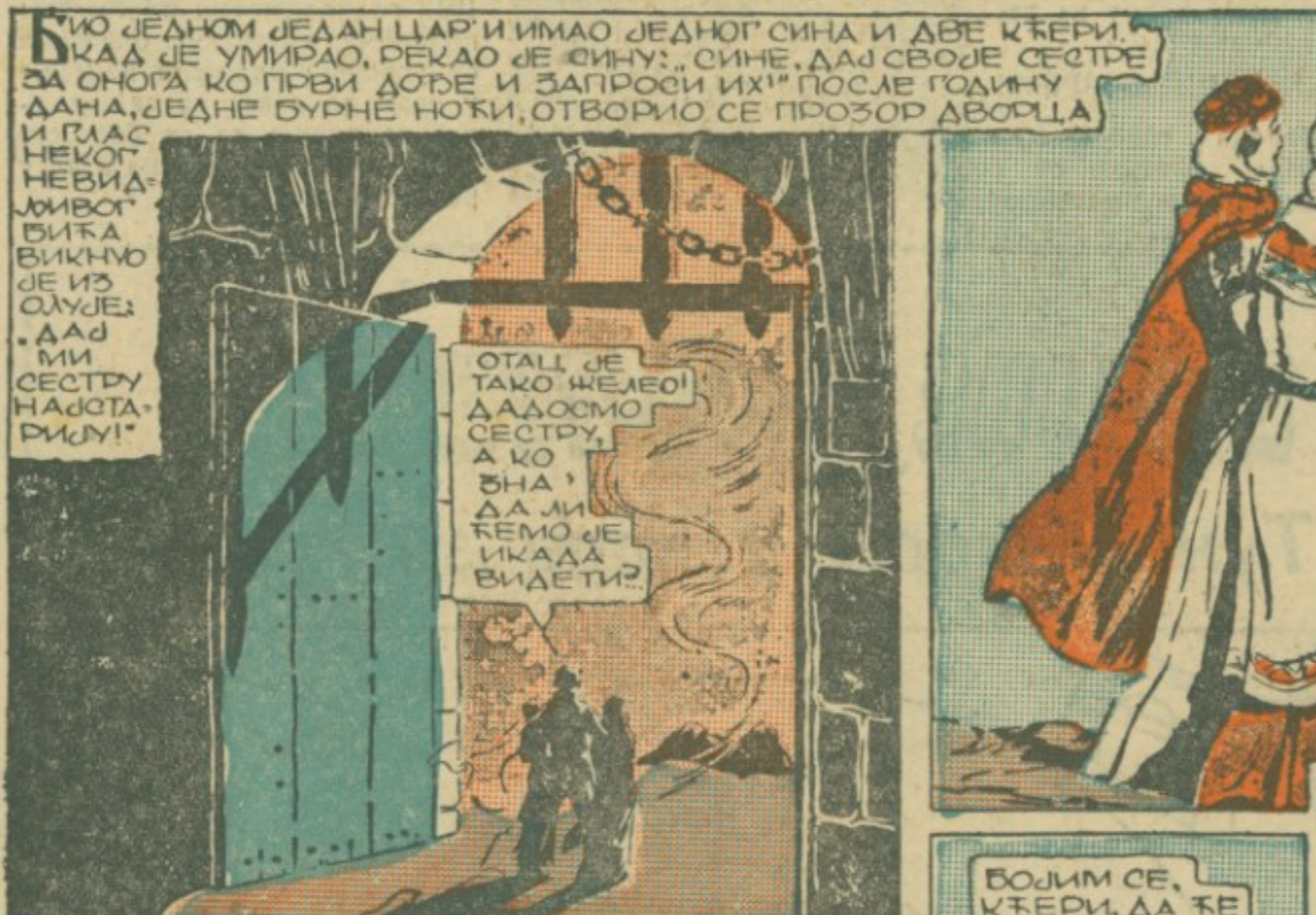
ГРОШ је био сребрни новац. Од латинског Средњег века звао се grosus, у немачки Groschen. Франци су у 13 веку у ковници у Туру ковали велики сребрни новац који су назвали Grosus Turonensis. Чешки краљ Вацлав II ковао је прашке грошове. После су се и други сребрни новци тако звали. У Србији је грош вредео 20 пара динарских, а у Аустрији 30 филера.

ЦЕНЗОРИН је био римски граматичар из трећег века. У свом делу „De die palati“ он говори о утицају звезда на људски живот и о деобним временима. Изгубљен је теклог опуса „О акцентима“. Иначе Цензорин има је оставио доста значајних хронолошких података.

ФЕС је град у Мароку, 240 километара северноисточно од Казабланке. Има око 180.000 становника, од чега непуних 16.000 Европљана. Настао је вероватно на месту старог римског насеља које су у шестом веку разорили Вандали. Највећи процвет доживео је у 13 веку, кад је имао 400.000 становника.

АНГУЛЕМКА је сорта крушка. Има је нарочито у Словенији, а мање у осталим нашим републикама. Узгасна је из Француске.

БАШЧЕДНИК

БИО ЈЕДНОМ ЈЕДАН ЦАР И ИМАО ЈЕДНОГ СИНА И ДВЕ КТЕРИ. КАД ЈЕ УМИРАО, РЕКАО ЈЕ СИНУ: „СИНЕ, ДАЈ СВОЈЕ СЕСТРЕ ЗА ОНОГА КО ПРВИ ДОЂЕ И ЗАПРОСИ ИХ“ ПОСЛЕ ГОДИНУ ДАНА, ЈЕДНЕ БУРНЕ НОКИ, ОТВОРИО СЕ ПРОЗОР ДВОРЦА И ГЛАС НЕКОГ НЕВИДЛИВОГ БИГА ВИКНУО ЈЕ ИЗ ОЛУЈЕ: „ДАЈ МИ СЕСТРУ НАЈСТАРИЈУ!“

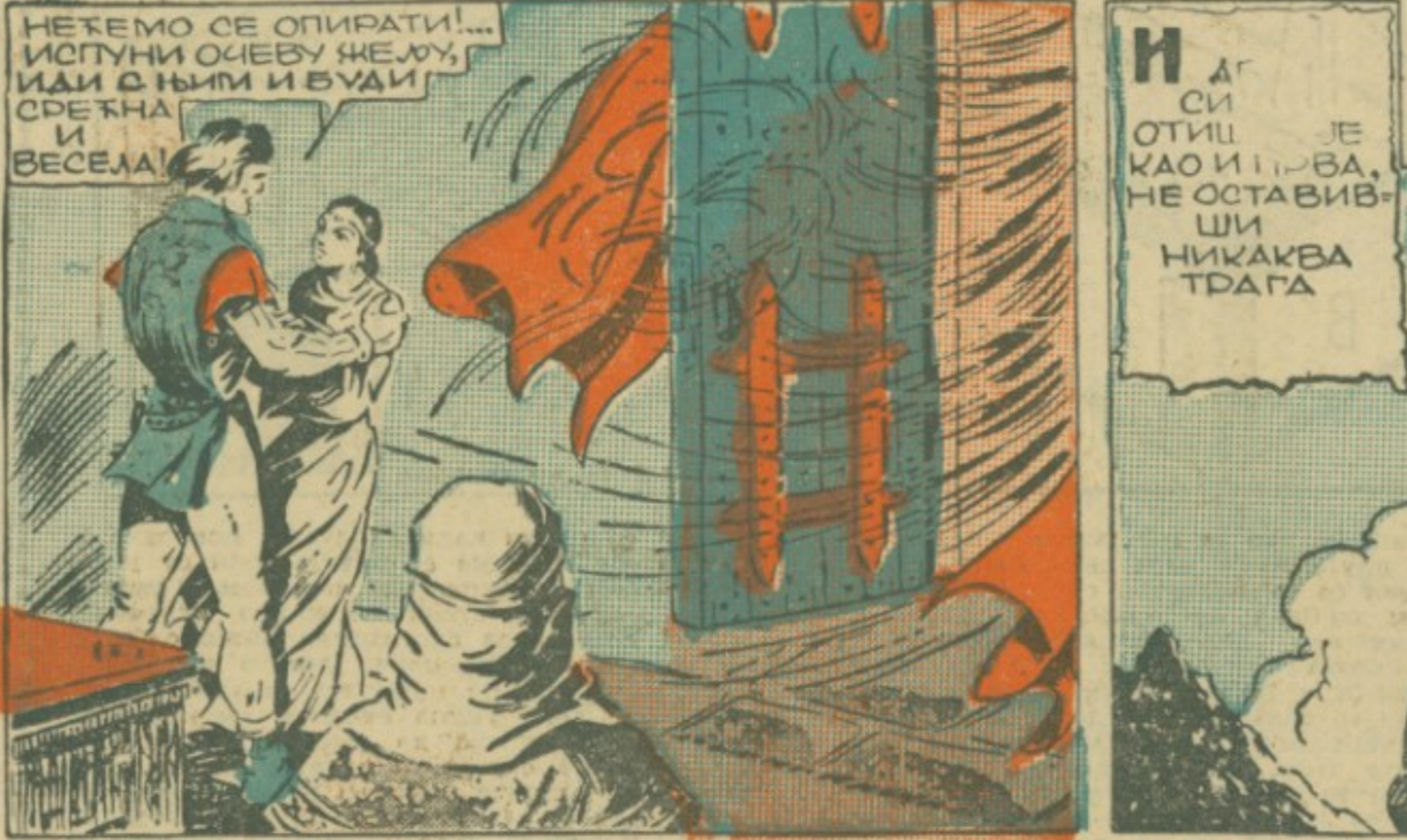
ОТАЦ ЈЕ ТАКО ЖЕЛЕО! ДАДОСМО СЕСТРУ, А КО ЗНА! ДА МИ РЕМО ЈЕ ИКАДА ВИДЕТИ!

ИСТЕ ВЕЧЕРИ У ИСТО ВРЕМЕ НАСТАНЕ ОПЕТ ХУКА И ПИСКА ОКО ЦАРСКОГ ДВОРА. СЕВА, ГРИМ, ТУЊИ, ПУЦА, САВ СЕ ДВОР ИЗ ТЕМЕЉА ТРЕСЕ

ОПЕТ НЕКА СИЛА НЕВИДЛИВА... КАО ЛУЧЕ

БОЈИМ СЕ, КТЕРИ, ДА ТЕ НАМ И ТЕБЕ НОКАС ОДВЕСТИ

НЕДЕМО СЕ ОПИРАТИ!... ИСПУНИ ОЧЕБУ ЖЕЉУ, ИДИ ОЊИМ И БУДИ СРЕТНА И ВЕСЕЛА!

И ДА СЕ ОТИЦ ЈЕ КАО И ПУЦА, НЕ ОСТАВИШ НИКАКВА ТРАГА

СВЕ СМО ПРЕТРАНИЛИ, МАЈКО! НИГДЕ ИМ НЕМА НИ ТРАГА

ЈАДНА МОЈА ТЕРКА!

У ИСТИ МАХ ВРАТА СУ СЕ НАГЛО ОТВОРИЛА...

ДАЈ МИ СВОЈУ МЛАЂУ СЕСТРУ ЗА ЖЕНУ! ХОКУ ОДМАХ ДА ЈЕ ВОДИМ!

НЕ ПЛАЦИ, МАЈКО! МА КУДА ДА СУ ОТИШЛЕ, ЈА ЋУ ИХ ВЕЋ ПРОНАћи!